

မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများ

မြေသန့်

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကား၌ အသုံးပြုလျက်ရှိသော မြန်မာမှုဆိုင်ရာအတိုကောက် စကားလုံးများအကြောင်းကို ဘာသာဗေဒအမြင်နှင့်အတ္ထုဗေဒအမြင်တို့ပေါင်းစပ်ကာလေ့လာ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ဤသို့တင်ပြရာတွင် မြန်မာတို့အစဉ်အလာအားဖြင့် အသုံးပြု နေသောအတိုကောက်စကားလုံးများအကြောင်းကို ခေတ်အဆက်ဆက်အသုံးများနှင့် နှုတ်ပြော စကားများမှလည်းကောင်း၊ သတင်းစာ ဂျာနယ် မဂ္ဂဇင်းများမှ လည်းကောင်း၊ လူမှုကွန်ရက် တစ်ခုဖြစ်သော အင်တာနက်မှလည်းကောင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- အတိုကောက်၊ စကားလုံး၊ မြန်မာမှု၊ အစဉ်အလာ၊ နေ့စဉ်သုံး

နိဒါန်း

ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝအရ အချိန်ကာလပြောင်းလဲမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ မှတ်တမ်း တင်ရာတွင် လွယ်ကူစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားဆက်သွယ်မှုပိုမိုလျင်မြန်စေရန် လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေအရ လျှို့ဝှက်သည့်အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှည်လျားစွာ မသုံးလို၍လည်းကောင်း၊ တိုတိုနှင့်ထိထိမိမိ ပြောလို၍လည်းကောင်း စကားလုံးများကို အတိုကောက်ပြုလုပ်ကာ အသုံးပြုကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုခြင်းက ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများမှစ၍ ယနေ့မျက်မှောက် ခေတ် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများအထိတွေ့ရပါသည်။ အတိုကောက်စကားလုံးဟုဆိုရာတွင် အရေးဘာသာစကားနှင့် အပြောဘာသာစကားနှစ်ခုလုံးတွင်ရှိသော နေရာကိုလျော့နည်းစေသည့် စကားလုံးများ၊ ရတ်ဆိုရာတွင်အားစိုက်ထုတ်မှုကိုသက်သာစေသည့်စကားလုံးများ၊ အချိန်တိုတိုဖြင့် ထိထိရောက်ရောက် ပြောဆိုရေးသားနိုင်သည့် စကားလုံးများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုမှုသည် ဘာသာစကားတစ်ခုရှိ စကားလုံးသစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အကူပြုစေပါသည်။ အတိုကောက်စကားလုံးများကို စာကြီးပေကြီးများတွင် အတွေ့ရ နည်းသော်လည်း အပြောတွင်မူ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ ‘ကမ္ဘာကြီးသည် ရွာကြီးတစ်ရွာဖြစ်သည်’ဟူသော ယနေ့ခေတ်တွင် ဆက်သွယ်မနည်းပညာများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထွန်းကားလာသည်နှင့်အတူ အတိုကောက်စကားလုံးများ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ လည်း ကျယ်ပြန့်လာပါသည်။ တယ်လီဖုန်းများဖြင့် စာများ၊ သတင်းများ ပေးပို့ရာတွင် အတိုကောက်များကို အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံပြုလုပ်၍အသုံးပြုကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ အတိုကောက် အသုံးများကိုမသိလျှင် ခေတ်တစ်ခေတ် နောက်ကျကျန်ခဲ့နိုင်သည်ဟုပင် ဆိုရလောက်အောင် အတိုကောက်အသုံးပြုမှုသည် တွင်ကျယ်လျက်ရှိပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဘာသာစကားဆက်သွယ်ရေးတွင် အမှုမဲ့အမှတ်မဲ့အသုံးပြုရာမှလူမှုဆက်ဆံရေး

တွင် အရေးပါလာသော အတိုကောက်စကားလုံးများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝကို ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရစေနိုင်ရန်ရည်ရွယ်၍ ဤစာတမ်းက ဘာသာဗေဒ နှင့် အတ္ထုဗေဒရှုထောင့်တို့မှ သုတေသနပြုလုပ်ကာ လေ့လာတင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများအသုံးပြုပုံကို စာတမ်းတစ်စောင်အဖြစ်ပြုစုရန် ရွေးချယ်ခဲ့ရခြင်းမှာ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှကြားမြင်နေရသော အတိုကောက်စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်အပြည့်အစုံကို စူးစမ်းလေ့လာမိရာမှ ဆက်လက်သုတေသနပြုလုပ်လိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနပြုရာတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် မှတ်တမ်းတင် ရေးသားခဲ့ကြသော စာပေများ၊ ခေတ်ကိုထင်ဟပ်အောင်ရေးသားလေ့ရှိသော သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများနှင့် ဆက်သွယ်မှု မီဒီယာများအပြင် နှုတ်တက်ဆောင်မှတ်သားလေ့ရှိသော အချက်အလက်များ၊ ခိုင်မာသော အကိုးအကားများနှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ် ပြောဆို ရေးသားနေသော စကားသုံးများ၊ စိုက်ထူထားသော ဆိုင်းဘုတ်များကို အလေ့လာခံနယ်ပယ်အဖြစ် သတ်မှတ်လေ့လာခဲ့ပါသည်။

‘မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးများ အသုံးပြုပုံ’ စာတမ်းတွင် အတိုကောက် စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကားအဘယ်နည်း။ အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အကျိုး သက်ရောက်မှုမည်မျှရှိသနည်း။ ဟူသောမေးခွန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ လေ့လာခဲ့ပါသည်။ အတိုကောက်စကားလုံးနှင့်ပတ်သက်၍ သီးသီးသန့်သန့်လေ့လာမှုကို ယခင်က မည်သူမျှမလုပ်ခဲ့ ကြဘူးသော်လည်း မြန်မာဘာသာစကားဖွံ့ဖြိုးမှုကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းမားနှင့်ကျမ်း များတွင်မူ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လေ့လာတင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင်မူ မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အစဉ်အလာအရအတိုကောက်အသုံးများနှင့် လူမှု ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်တွေ့နေကြားနေရသော အတိုကောက်အသုံးများကို ခွဲခြားဖော်ပြထား သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁။ မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုမှုများ

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အကြောင်းအရာအမေးမျိုးအတွက် ပြောဆိုရေးသားရာ၌ အချိန်နှင့် နေရာ လျော့နည်းစေရန်၊ စကားသံဖြစ်အင်္ဂါများ၏အားစိုက်ထုတ်မှုသက်သာစေရန်၊ မှတမိလွယ်စေရန်နှင့် နှုတ်အာသွက်လက်စေရန် အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြုလေ့ရှိကြပါသည်။ အသုံးပြုရာ တွင် မြန်မာတို့၏အစဉ်အလာအရ အသုံးပြုခဲ့ကြသော အတိုကောက်စကားလုံးများနှင့် လူမှု ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်အသုံးပြုလျက်ရှိသော အတိုကောက်စကားလုံးများဟူ၍ နှစ်မျိုးသုံး ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အတိုကောက်စကားလုံး စတင်အသုံးပြုပုံနှင့်ပတ်သက်၍

“အကျဉ်းချုံးရေးနည်းကို မြန်မာစာပေပေါ်စ ပုဂံခေတ်ကပင်လျှင် မှတ်တမ်းတင် စာပေဝင် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံးခဲ့ကြပြီး ယခုခေတ်ဤအကျဉ်းချုံးရေးသားနည်း မျိုးကို စာကြီးပေကြီးများတွင် ရေးလေပုံနှိပ်လေ့မရှိပါ။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ရင်းရင်း

နှီးနှီး ဆက်ဆံရာမှာလည်းကောင်း၊ မှတ်စုမှတ်ရာအချိန်လှ၍ ရေးရာမှာ လည်းကောင်း သုံးလေ့သုံးထ ရှိပါသည်။”^၁

ဟူ၍ ‘မြန်မာဘာသာစကားမြန်မာကျောက်စာဆောင်းပါးများ’တွင် ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဘာသာစကား အသုံးပြုပြောဆိုသူတို့သည် စကားပြောဆိုရေးသားသည့်အခါ အချိန်သက်သာစေရန်လည်းကောင်း၊ အားထုတ်မှုကိုချွေတာသည့်အနေဖြင့်လည်းကောင်း စကားလုံး များကို ဖြတ်တောက်၍တစ်မျိုး၊ အသွင်ပြောင်း၍တစ်ဖုံတိုအောင်ပြုလုပ်ကာ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည် ဟု ယူဆရပါသည်။

မြန်မာမှုဆိုသည်မှာ “မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာ ဓလေ့”^၂ ဟု ဖွင့်ဆို ထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ‘အစဉ်အလာ’ ဆိုသည်မှာ ‘အစဉ်အဆက်။ အစဉ်အဆက် ကျင့်သုံး လာသောဓလေ့ထုံးစံ။’ဟုဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာမှုဆိုရာ အတိုကောက်စကားလုံးဟု ဆိုရာတွင် မြန်မာတို့၏အစဉ်အဆက်ပြောဆိုကျင့်သုံးလာသော အတိုကောက်စကားလုံးများနှင့် မျက်မှောက်အခြေအနေတွင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၌ ပြောဆိုရေးသားနေဆဲ အတိုကောက်စကားလုံး များအားလုံးကိုဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ‘မြန်မာမှုဆိုရာ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများ’ဟူသော ဤစာတမ်းတွင် အစဉ်အလာအရ မြန်မာမှုဆိုရာအတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများနှင့် နေ့စဉ်လူမှုပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများ ဟူ၍ (၂)ပိုင်းခွဲကာ တင်ပြထားပါသည်။

၂။ အစဉ်အလာအရ မြန်မာမှုဆိုရာ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများ

ရှေးမြန်မာကြီးတို့သည် မိမိတို့ပြောဆိုရေးသားနေသောစကားလုံးများနှင့် အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုး ကို တိုတိုနှင့်ထိထိမိမိအသုံးပြုနိုင်စေရန် အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြုရေးသား ပြောဆို လာကြသည်မှာ ပုဂံခေတ်ကတည်းကပင် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ၁။ အက္ခရာဆင့်၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

မြန်မာဘာသာစကားစတင်ချိန် ပုဂံခေတ်ကပင် မြန်မာပညာရှိကြီးများသည် အလှူမှတ်တမ်းတင် ကျောက်စာများ ရေးထိုးရာတွင် ကျောက်စာချပ်အနေအထားအရ နေရာကိုချို့သည့်အနေဖြင့် အက္ခရာတို့ကိုဆင့်၍ အတိုကောက်စကားလုံးများ ရေးသားအသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် တင်ပြရလျှင် ‘ခုယ်ဝက်တြိစ္ဆန်အဗ္ဗစ်နှင့် ဗ္ဗစ်စိယံ (ခွေးဝက်တိရစ္ဆာန် အဖြစ်နှင့် ဖြစ်စေ)’၊ ‘နတ္ထဝိဇ္ဇန်သုရျက် (နတ်တော်လဆန်းသုံးရက်)’၊ ‘ခရီး’ ကို ‘ခြီး’၊ ‘ဆရာ’ ကို ‘ဆြာ’၊ ‘သမား’ ကို ‘သွား’၊ ‘သမီး’ ကို ‘သွီး’၊ ‘သခင်’ ကို ‘သွင်’၊ ‘လက်ဖက်’ ကို ‘လွက်’၊

^၁ သန်းဆွေ၊ ဒေါ်၊ ၁၉၈၀၊ ၃၄၁။

^၂ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈၊ ၂၉၂။

‘လက်ယာ’ ကို ‘လက်ျာ’၊ ‘ဂါထာ’ ကို ‘ဂွါ’ စသည်ဖြင့် နေရာအနေအထားအရချို့သည့်အနေဖြင့် အက္ခရာစာလုံး ဆင့်ကာ အတိုကောက်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၂၊ ၂။ ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် အစားထိုး၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုတွင် ကိန်းဂဏန်းများဖြင့်အစားထိုးကာ စကားလုံးများကိုလျှော့၍ လည်းကောင်း၊ စကားလုံးမလျှော့ဘဲ နေရာကိုချို့စေလို၍လည်းကောင်း အတိုကောက်စကားလုံး များကို ရေးသားအသုံးပြုခဲ့ကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် တင်ပြရလျှင် ‘၁ချက်၂နိယံ (တစ်ရက် တနင်္လာနေ့)’၊ ‘၅ နိယံ (ကြာသပတေးနေ့)’ စသည်ဖြင့် နေ့နံအစား ကိန်းဂဏန်း အစားထိုး၍လည်းကောင်း၊ ‘အဖွစ်၂ (အဖြစ်ဖြစ်)’၊ ‘ကောက်၂ စင်၂ (ကောက်ကောက်စင်စင်)’၊ ‘မုန့်၂ ညက်၂ (မုန့်မုန့်ညက်ညက်)’ စသည်ဖြင့် အနက်တူနှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးအစား ဂဏန်း ၂ ရေးထိုး၍ လည်းကောင်း၊ ‘(၁၃)၂ တေ (တစ်ခုတစ်ခုတေး)’၊ ‘တစ်တင်း၂ (တစ်တင်းတင်း)’ စသည်ဖြင့် အနက်တူစကားလုံးနှစ်လုံးတွဲ အစား ၂ ဂဏန်းဖြင့်လည်းကောင်း ရေးသားထားပုံများကို တွေ့ရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာစာပေအစဖြစ်သော ပုဂံခေတ်ထိုး ကျောက်စာများတွင် စာလုံးဆင့် ရေးခြင်းနှင့် ၂ ဂဏန်းအစားထိုး၍ ရေးသားထားခြင်းတို့သည် ရှေးမြန်မာကြီးများ၏ မြန်မာမှုပြု ထားသော အတိုကောက်ရေးနည်းဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ယခုအချိန်ထိ မှတ်စုတို့ ရေးသားရာတင် အကြိမ်ထပ်စကားလုံးများကို အသုံးပြုလျှင် ကိန်းဂဏန်း ၂ ဖြင့် အစားထိုးရေးခြင်းကို ဆက်လက် ၍ တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၊ ၃။ ဗျည်းလျှော့၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

ပုဂံခေတ်၊ ပင်းယခေတ်များမှစ၍ ပေါ်ပေါက်လာသော ပေစာများရေးသားထားပုံကို ကြည့်လျှင် ဗျည်းအက္ခရာများကိုလျှော့၍ အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုရေးသားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤသို့သော အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုမှုမျိုးကို အရေးဘာသာစကားတွင်သာ တွေ့ရပြီး အပြောဘာသာ စကားတွင်မူ အရှိအတိုင်းအသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် ‘သက္ကရာဇ်’ ကို ‘သကြဇ’၊ ‘သွေးသောက်’ ကို ‘သွောံ’၊ ‘လက်နက်’ ကို ‘လံ့’၊ ‘၁ အင်္ဂါ’ ကို ‘ဒါ’၊ ‘၄ ချပ်’ ကို ‘ငှ’၊ ‘၁ပိဿာ’ ကို ‘ဝါ’ ဟုလည်းကောင်း၊ ‘တောင်၊ ထွာ၊ မိုက်၊ လက်သစ်’ တို့ကို ရေးသောအခါ ‘တောင်’ ကို အဆုံးက ‘င’ သာယူပြီး ‘ဒံ (တစ်ထောင်)’၊ ‘ထွာ’ ကို ဝဆွဲရေးချသာယူပြီး ‘ဥာ(တစ်ထွာ)’၊ ‘မိုက်’ ကို လုံးကြီးတင်သာယူပြီး ‘ဒိ(တစ်မိုက်)’၊ ‘လက်သစ်’ ကို သေးသေးတင်ဖြင့် ‘ဝံ (တစ်လက်သစ်)’ဟု ဗျည်းလျှော့၍ အတိုကောက်ရေးကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့သော အသုံးများကို လွယ်ကူစွာ မှတ်မိစေရန်

“ကျပ်စိတ်မိုက်တွင်၊ လုံးကြီးတင်၊ မြပင်မှတ်ကုန်ဘိ။
 လက်သစ်မတ်လံ၊ သေးတင်ပြန်၊ ဧကန်မှတ်အပ်၏။
 တင်းနှင့်တောင်းတွင်၊ ကင်းစီးတင်၊ မှန်ပင်မယွင်းသိ။
 ရေးချပြီးခါ၊ ကင်းစီးပါ၊ အင်္ဂါခေါ်အပ်၏။
 တစ်ချပ်တစ်လံ၊ ခေါ်ဝေါ်ဟန်၊ ရေးရန်သေးတင်ဘိ။
 ပြည်မှာမူကား၊ တံခွန်လွှား၊ အများမှတ်ကုန်ဘိ။
 မောက်ချပ်သာ၊ ရေးဝေါဟာ၊ တထာဤနည်းသိ”

ဟု နေရာအနေအထား လျော့နည်းသွားစေရန်အတွက် ရှေးမြန်မာကြီးများက ဗျည်းများလျှော့၍ ဖန်တီးရေးသားခဲ့ကြောင်း ဤအတိုကောက်ရေးနည်း စာချိုးလင်္ကာဖြင့် သိနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် ‘သည်’ ကို ‘သ်’၊ ‘မည်’ ကို ‘မ်’၊ ‘တည်း’ ကို ‘တ်း’၊ ‘နည်း’ ကို ‘န်း’၊ ‘ပစ္စည်း’ ကို ‘ပစ္စ်း’ ဟု ဗျည်းအက္ခရာများချို့ကာ အတိုကောက်ရေးသားထားသည်များကို ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်မူ ထိုသို့သော အတိုရေးနည်းများကို အချို့အကြောင်းအရာများတွင်သာတွေ့ရပြီး အသုံးမတွင်ကျယ်တော့ကြောင်း သိရပါသည်။

၂။ ၄။ စကားလုံးလျှော့၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

အတိုကောက်စကားလုံးဖန်တီးမှုတွင် စကားလုံးများကို အရှိအတိုင်းရေးသားပြောဆိုခြင်း မပြုဘဲ စကားလုံးများကိုလျှော့၍ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

အင်းဝခေတ်စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရရေးသော ‘သီကုံးပန်းသွင် နေ့တိုင်းဆင်’ ဟု အမည်ရသော ဧကပိုဒ်ရတုတွင် ပညာသင်ယူနေသော စာသင်သား လူငယ်လူရွယ်တို့အား ပညာသင်ရာတွင် လိုက်နာအပ်သောအချက်ရှစ်ချက်ကို ‘သုစိပုဘာဝိလိသီဓာ’ ဟူသော အတိုကောက်စကားလုံးရှစ်လုံးဖြင့် လမ်းညွှန်မှုပြုခဲ့သည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာသင်သားလူငယ်တို့သည် အထက်ပါအတိုကောက်များအရ ‘သုဏေယျ (ကြားနာခြင်း)၊ စိန္တေယျ (ကြံစည် တွေးတောခြင်း)၊ ပုစ္ဆေယျ (မေးမြန်းခြင်း)၊ ဘာသေယျ (ပြောဆိုခြင်း)၊ ဝိစာရေယျ (စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း)၊ လိခေယျ (ရေးမှတ်ခြင်း)၊ သိက္ခေယျ (လေ့ကျင့်ခြင်း)၊ ဓာရေယျ (နှုတ်တက်ဆောင်ရခြင်း)’ ဟူသော အချက်ရှစ်ချက်ကို နေ့စဉ် နေ့တိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြံရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ လိုက်နာကျင့်ကြံပါက အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်ကြောင်း သိရပါသည်။

မြန်မာမှုအနုပညာများနှင့်ပတ်သက်သော အတိုကောက် စကားလုံးများတွင် ဘုရားမတင်၊ နတ်မဝင်၊ လူတွင်ပန်းဆယ်မျိုးရှိပုံ အကြောင်းကိုလည်း

^၁ ထွန်းမြင့်၊ ဦး (၁၃၇၄-)၊ ၁၉၇၁၊ ၅၉။

“ပွတ်၊ ပဲ၊ ထိမ်၊ ရန်၊ မော့၊ ယွန်း၊ တော့၊ ချီ၊ တဉ်း၊ ပု၊ ပန်းဆယ်ပါးစု”

ဟု အတိုကောက် သုံးထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မူလအမည်အပြည့်အစုံမှာ ‘ပန်းပွတ်၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းထိမ်၊ ပန်းရန်၊ ပန်းတမော့၊ ပန်းယွန်း၊ ပန်းတော့၊ ပန်းချီ၊ ပန်းတဉ်း၊ ပန်းပု’တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ထို့အတူ မြန်မာတို့သည် မြန်မာမှု ကဗာလင်္ကာသီချင်းများ ရေးဖွဲ့ရာတွင်လည်း အတိုကောက်များသုံး၍ ရွတ်ဆိုရလွယ်အောင်ရေးသားလေ့ရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ကဗျာဖွဲ့နည်း စနစ်အရ အသံအရေအတွက် ကန့်သတ်မှုများရှိသဖြင့် စကားလုံးများကို မူလအရှိအတိုင်း မရေးဘဲ စကားလုံး၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကို လိုအပ်သလိုချုံ့၍ ရေးသားလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ရေးသားခြင်းမှာလည်း စကားလုံးသစ်များ ဖြစ်ပေါ်တိုးပွားစေသည့် အတိုကောက် အသုံးပင် ဖြစ်ပါသည်။ ‘ငါးမည်ရ ပြည်ရွှေဘို’ ကဗျာတွင်

“ရန်ကြီးအောင်၊ ကုန်းဘောင်ခပါတဲ့၊ ငါးမည်ရပြည်ရွှေဘို

ဘေးရန်ကပြီ၊ မုဆိုးဖို နာသိဃံ၊ ဘိုးတော့ဒေသ”

ဟူ၍ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ အောင်မြေဒေသများကို စပ်ဆိုထားရာ ‘ရတနာသိဃံ’ ကို ‘နာသိဃံ’ဟု အတိုကောက်အသုံး သုံးထားကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကုန်းဘောင်ခေတ် တွင် ဦးတိုးရေးသော ရာမရကန်၌

“ဝေယန်နန်းမြင့်၊ ပန်တိုင်းတင့်မို့၊ မြို့ဝန်မင်းစာ၊ လိပ်မပါဘဲ၊

ကွယ်ရာဈေးပြင်၊ ရောင်းလို့များမြင်မလား”

ဟူသောသင်္ဃန်းဘွဲ့တွင် ‘သိကြားမင်းစံရာဝေယန္တနတ်နန်း’ကို ‘ဝေယန်နန်း’ဟု လည်းကောင်း၊ ‘ခွင့်ပြုအမိန့်စာ’ကို ‘စာ’ ဟုလည်းကောင်း၊ ‘စာလိပ်’ကို ‘လိပ်’ဟု လည်းကောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် မပျက် အတိုကောက်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဘကြီးတော်လက်ထက်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော

“တံတားဦးက၊ ကွမ်းနုဝါ၊ ငမြာကဆေး၊ ကွမ်းသီးတောင်ငူနှင့်

ကိုင်းထုံးဖြူပြည်ရှား၊ သာဝါးလို့ထွေး”

ဟူသောစာချိုးတွင် တံတားဦးရွာအနီးရှိ ရွာများမှထွက်သော ကွမ်းရွက်၊ ငမြာရွာက ဆေးရွက်ကြီး၊ တောင်ငူက ကွမ်းသီး၊ စစ်ကိုင်းကထုံးနှင့် ပြည်ကရှားစေးတို့သည် အကောင်းဆုံးဖြစ်ကြောင်းစပ်ဆို ထားရာ ‘စစ်ကိုင်းမြို့’ကို ‘ကိုင်း’ ဟု အတိုကောက် ရေးထားကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်

“မလေးလွမ်းလေအောင်၊ ငှက်ရွှေဖိုးခေါင်၊

လွမ်းလေအောင်၊ ငှက်ရွှေဖိုးက၊ မြိုင်ရိုးကိုထိုး၊

ရွှေမြောင်းတောင်၊ ဆည်ပေါင်ရိုးက၊ ငှက်ရွှေဖူးသာ

ဆည်ပေါင်ရိုးက၊ ငှက်ဖိုးသာတယ်၊ နားနာကြလေး။”

^၁ မုံရွေးဆရာတော်၊ ၁၉၆၃၊ ချီး ခ။

ဟူသော ‘ရွှေမြောင်းရွာ’ ကဗျာတွင် ပထမအစ၌ ‘ဖိုးခေါင်’ကို ‘ဖိုးခေါင်’ ဟု အပြည့်အစုံ ရေးသားအသုံးပြုထားသော်လည်း ဒုတိယမြောက်အသုံးမှစ၍ ‘ဖိုး’ ဟူသော အတိုကောက်သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ ‘မြင်းမိုရ်မြင့်မား၊ ဝတီဖျားက’ ဟူသော အသုံးတွင်လည်း ‘တာဝတိံသာ နတ်ပြည်’ ကို ‘ဝတီ’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန်

“ငွေနှင်းငယ်မှု၊ လေညင်းရယ်တသုန်သုန်နှင့်

ချမ်းပုံမှာ ကမ်းကုန်ရစ်တာမို့

မန်းတုန်အောင် လမ်းဆုံက ဟစ်ချင်တော့”

ဟူသော အချုပ်တန်းဆရာဖေ၏ ‘ဆောင်းရတုပွဲ’ ကဗျာတွင်လည်းကောင်း၊

“လွမ်းမပြေ၊ မန်းမြေတမိတော့”

ဟူသော ‘ဖိုးစော်ကဲ’ ကဗျာတွင်လည်းကောင်း ‘မန္တလေး’ ကို ‘မန်း’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ ‘မန်းမြို့သူ’၊ ‘မန်းတောင်ရိပ်’၊ ‘မန်းသင်္ကြန်’ ဟူသော အသုံးများတွင်လည်း ‘မန္တလေး’ ကို ‘မန်း’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားကြောင်း သိရပါသည်။ မြန်မာမှု နယ်ပယ်၌ ‘မန်း’ ဟုဆိုလျှင် နန်းဆန်သည်၊ မြန်မာဆန်သည်ဟု ယူဆကြကြောင်း သိရပါသည်။

ယခုအချိန်တွင် မန္တလေးမြို့၌ ကားလမ်းများနှင့်ကားရပ်ရန်နေရာများကို လမ်းညွှန်ထားရာ ‘ရန်ကုန်-မန္တလေးကားလမ်း’ ကို ‘ရန်-မန်း လမ်း’ ဟု အတိုကောက်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဘုရား၏ ဖြစ်တော်စဉ်ပေါင်း ငါးရာလေးဆယ့်ခုနစ်ဘဝရှိရာ မှတ်ရလွယ်အောင် ဇာတ်တော်ငါးရာငါးဆယ်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဤတွင် ဘုရားလောင်း၏နုနယ်သောဘဝပေါင်းမှာ ငါးရာသုံးဆယ့်ခုနစ်ဘဝရှိ၍ အရင့်အမာဘဝ ဆယ်ဘဝကို ပေါင်းကာ

“နုမှာငါးရာ၊ ရင့်မှာတစ်ကျိပ်”

ဟု မှတ်သားကြပါသည်။ ‘နု’ သည် ‘နုနယ်သောဘဝ’ ကို ဆိုလို၍ ‘ရင့်’ သည် ‘အရင့်မာဆုံးဘဝ’ ကို ဆိုလိုကြောင်း စကားလုံးတစ်လုံးတည်းဖြင့် အတိုသုံးထားသည်မှာ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် မြန်မာမှုနယ်ပယ်တွင် ‘နတ်နှင့်နဂါးမလှည့်စားနှင့်’ဟူသောအဆိုရှိပုံကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် မြန်မာတို့သည် နတ်နှင့်နဂါးတို့ကို ယုံကြည်မှုရှိကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ကောင်းကင်ယံမှ နဂါးကြီး၏ဦးခေါင်းသည် အတည်မရှိဘဲ တစ်လနှင့်တစ်လ လှည့်လည်ပြောင်းရွှေ့နေပြီး နဂါးကြီး၏ဦးခေါင်းရှိရာအရပ်မှ အမြီးရှိရာအရပ်သို့ မကျော်ဖြတ်ရကြောင်းသိရပါသည်။ မိမိတို့၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဆင်ခြင်မှတ်သားဖွယ်ရာတစ်ခုအဖြစ် မှတ်သားအသုံးပြုကြောင်း သိရပါသည်။ ထိုသို့ နဂါးခေါင်းပြောင်းလဲမှုကို အလွယ်တကူ သိနိုင်စေရန်

“တတာကနောက်၊ နဝါဝါမြောက်၊ တော်ကျွတ်မုန်းရှေ့၊

နတ်ပြာတွဲတောင်၊ ဤလူ့ဘောင် ရှောင်ပါနဂါးလှည့်”^၁

ဟူ၍ မှတ်သားလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤတွင် ‘တ’ သည် ‘တပေါင်းလ’၊ ‘တာ’ သည် ‘အတာကူးသောလ၊ တန်ခူးလ’၊ ‘က’ သည် ‘ကဆုန်လ’ ဖြစ်၍ ထိုလများတွင် နဂါးခေါင်းသည် အနောက်အရပ်သို့လှည့်ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့အတူ ‘န’ သည် ‘နယုန်လ’၊ ‘ဝါဝါ’ သည် ‘ဝါဆိုလနှင့်ဝါခေါင်လ’ များဖြစ်၍ နဂါးခေါင်းသည် မြောက်အရပ်သို့ လှည့်ကြောင်း၊ ‘တော်’ သည် ‘တော်သလင်းလ’၊ ‘ကျွတ်’ သည် ‘သီတင်းကျွတ်လ’၊ ‘မုန်း’ သည် ‘တန်ဆောင်မုန်းလ’ များ ဖြစ်၍ နဂါးခေါင်းသည် အရှေ့အရပ်သို့ လှည့်ကြောင်း၊ ‘နတ်’ သည် ‘နတ်တော်လ’၊ ‘ပြာ’ သည် ‘ပြာသိုလ’၊ ‘တွဲ’ သည် ‘တပို့တွဲလ’ များဖြစ်၍ နဂါးခေါင်းသည် တောင်အရပ်သို့လှည့်ကြောင်း သိရပါသည်။ မြန်မာမှုနယ်ပယ်တွင် တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ခရီးသွားလာရာတွင်လည်းကောင်း နဂါးနှင့်ပတ်သက်၍ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲကြောင်း သိရပါသည်။

ထို့ပြင် လူတို့သည် ဓမ္မတာအရ အချိန်တန်အရွယ်ရောက်လာပါက ယောက်ျားမိန်းမ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ လက်ထပ်ရာတွင် နေ့ကောင်းနေ့မြတ်များ ရွေး၍ မိမိတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ အောင်မြင်အောင် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြပါသည်။ ထိုသို့ နေ့ကောင်း ရက်မြတ်ရွေးပုံနှင့် ပတ်သက်၍

“ဝါဝါတော်တော်၊ ပြာပေါင်းနော်၊ မလျော်ခြောက်လရှောင်”^၂

ဟု ‘ဝါဆို၊ ဝါခေါင်၊ တော်သလင်း၊ နတ်တော်၊ ပြာသို၊ တပေါင်း’ လများတွင် မင်္ဂလာဆောင်ရန် မသင့်ကြောင်း မှတ်သားသိရှိရပါသည်။

ဤသို့ မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသော မြန်မာမှုဆိုင်ရာအတိုကောက်အသုံးများကို တွေ့ရသကဲ့သို့ ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော အတိုကောက်အခေါ်အဝေါ်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတို့သည် မြို့အမည်များ၏ရှေ့တွင် ‘ရွှေ’ဟူသောစာလုံးကိုထည့်ကာ အတိုကောက်စကားလုံးအဖြစ် အသုံးပြုကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မန္တလေးမြို့ကို ‘ရွှေမန်း’၊ မော်လမြိုင်မြို့ကို ‘ရွှေမြိုင်’၊ ထားဝယ်မြို့ကို ‘ရွှေဝယ်’ စသည်ဖြင့် မြို့အမည်များကို အတိုကောက်ပြုကာ ရှေ့မှ ‘ရွှေ’ဟူသော စာလုံးကိုထည့်၍ အသုံးပြုသည်မှာလည်း မြန်မာတို့၏ချစ်စရာဓလေ့ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် အစဉ်အဆက် ထွန်းတောက်ခဲ့သော ပညာရှင်တို့သည် နှောင်းလူတို့မှတ်သားသင့်သည်များကို အတိုကောက်အသုံးများဖြင့်လက်ဆင့်ကမ်းပေးခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အတူ စကားလုံးကို အပြည့်အစုံမရေးဘဲ အတိုကောက်ရေးသားပြောဆိုသည့်အတွက် အခက်အခဲ ဖြစ်ရပုံကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

‘ဆယ်ရေးတစ်ရေး၊ ကိုးရေးတစ်ရာ’ ဟူသောအတိုကောက်စကားလုံး အသုံးနှင့် ပတ်သက်၍ သိနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြပုံဖြင့် တင်ပြလိုပါသည်။ “အမရပူရမြို့ ကောင်းစားစဉ် အခါက ကသည်းမတစ်ယောက်သည် ဝမ်းဘဲဥများကို တောင်းနှင့်ရွက်၍ ရောင်းချရန် မြို့တွင်းသို့ နံနက်စောစော ဝင်ရောက်လာရာ မြို့တံခါးမှူးက ဖယ်ရှားသဖြင့် ဝမ်းဘဲဥများ ကျကွဲကုန်လေသည်။

^၁ သူရဇာ ၂၀၀၄၊ ၁၉၃။

^၂ သူရဇာ ၂၀၀၄၊ ၁၉၃။

လွှတ်တော်သ ဦးတိုက် သွားရောက် လျှောက်ထားရာ မယ်မင်း ဘဲဥလုံးရေ မည်မျှလဲဟု စစ်မေးပါသည်။ ကသည်းမက ‘ကျွန်တော်မ ဝမ်းဘဲဥသည် ခုနစ်လုံးပုံလျှင် တစ်လုံးကြွင်းပါသည်။ ကားလုံးစီပုံလျှင် သုံးလုံးကြွင်း ပါသည်’ ဟု လျှောက်ထားလေသော် လွှတ်တော်အရာရှိတို့က ဝမ်းဘဲဥ အရေအတွက်ကို သိနိုင်ရန် ပုံပါသော်လည်း အကြွင်းမမှန်သည်ကို တစ်စတစ်စ စကားအကျယ်ပွားလာသဖြင့် ဆီသည်ယောက်ျားတစ်ယောက်သိ၍ ထိုဆီသည်က လွှတ်တော် စာရေးတစ်ယောက်ကို ပုရပိုက်ဖြန့်စေ၍ ဂဏန်းတစ်ဆယ်ရေးလိုက်၊ ၎င်းအောက်က တစ်ရေးလိုက်၊ ၎င်းအောက်က ကိုးရေးလိုက်၊ ၎င်းအောက်က တစ်ရာရေးလိုက် ပြီးလျှင် ပေါင်းကြည့်ပါက တစ်ရာ နှစ်ဆယ်ဖြစ်မည်။ ကသည်းမလျှောက်ချက်အရ ၇ လုံး တစ်ပုံစီပုံလျှင် တစ်လုံးကြွင်းမည်။ ၉ လုံးစီ ပုံလျှင် သုံးလုံး ကြွင်းလိမ့်မည်ဟု ပြောသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်ရာ ဟုတ်မှန်သောကြောင့် ဆီသည်ကို သင့်လျော်သောဆုလာဘ်များ ပေးသနားတော်မူသည်”^၁ ၎င်းဆီသည် အပြောကိုထောက်၍ ‘တစ်ဆယ်ရေး တစ်ရေး ကိုးရေးတစ်ရာရေး’ ကို ယခု ‘ဆယ်ရေး တစ်ရေး ကိုးရေး တစ်ရာ’ဟု ဆိုထားသဖြင့် အခက်အခဲတွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေ့ရှိကြောင်းသိရပါသည်။

ရှေးမြန်မာကြီးများသည် မိမိတို့မှတ်သားလိုသည်များကို အလွယ်တကူမှတ်မိနိုင်စေရန် ကြံစည်တွေးတောကာ အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

၂။ ၅။ သင်္ကေတစကားလုံးသုံး၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

ရှေးမြန်မာတို့သည် မှတ်သားစရာများကို နောင်လာနောက်သားတို့ မှတ်မိလွယ်စေရန် ခုနစ် သက္ကရာဇ်နှင့်စာသားများအစား သင်္ကေတသဘောဆောင်သည့် အမှတ်အသားများဖြင့် မှတ်သားခဲ့ ကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ကိန်းဂဏန်းများကို ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူစေရန် ကဗျာသံပေါက်များဖြင့် အကြောင်းအရာကိုချုံ့၍ မှတ်သားလေ့ရှိကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ကိန်းဂဏန်းများသည် စာလုံးအရေအတွက်အနေဖြင့် ထူးထူးခြားခြားလျော့နည်းမသွားစေနိုင်သော်လည်း စကားသံထွက်ရ မည့်ပမာဏလျော့နည်းသွားစေသောကြောင့် အတိုကောက်သဘောသက်ရောက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် အတိုကောက်စကားလုံးများအဖြစ် တင်ပြလိုပါသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်က သွန်းလုပ်ခဲ့သော မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီး၏ အလေး ချိန်သည် ‘ငါးသောင်း ငါးထောင် ငါးရာ ငါးဆယ့်ငါးပိဿာ’ ရှိကြောင်းကို ‘မင်းဖြူမှန်မှန်ပြော’ ဟူသော စာလုံး ၅ လုံးဖြင့် အတိုကောက်မှတ်သားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ မန္တလေး မြို့ရှိ တန်ခိုးကြီးမဟာမြတ်မန်ဘုရားကြီးတွင် လှူဒါန်းထားသောကြေးစည်တော်ကြီး၏အလေးချိန် ကိုဖော်ပြရာ၌ ‘ညိမ်း(ငြိမ်း)ချမ်းသာယာ ချိန်ပိဿာ’ဟု ဆိုထားသဖြင့် ကြေးစည်တော်ကြီး၏ အလေးချိန်သည် ၃၂၆၄ ပိဿာရကြောင်းသိရပါသည်။ တစ်ဖန် ပုဂံမြို့တွင်ရှိသော ဘုရားစေတီ များ၏ အရေအတွက်ကို ‘လှည်းဝင်ရိုးသံတည်ညံ၊ ပုဂံဘုရားပေါင်း၊ ရခိုင်ပြည်ရှိ ဘုရားစေတီများ ၏ အရေအတွက်ကို ‘သဇင်ပန်းခိုင်တမြိုင်မြိုင် ရခိုင်ဘုရားပေါင်း’ စသည်ဖြင့် နှုတ်တက်ဆောင် မှတ်သားကြရာ ယခုအချိန်ထိ အလွယ်တကူ မှတ်မိသိရှိနေကြပါသည်။

ထို့ပြင် ရှေးမြန်မာဘုရင်များ နန်းတက်နှစ်နှင့်ပတ်သက်၍လည်း အတိုကောက်မှတ်သား လေ့ရှိကြပါသည်။ ပင်းယခေတ်စတင်သည့်နှစ်ကို ‘သော်တာလ ပင်းယတည်’၊ အင်းဝခေတ် စတင်

^၁ ထွန်းမြင့်၊ ဦး (၁၃၇၆-)၊ ၁၉၇၁၊ ၁၇၁။

တည်ထောင်သည့်နှစ်ကို ‘ထိန်ကျော်ဟိုး သတိုးမင်းဖျား’ ဟု မှတ်သားပြီး ထိုအင်းဝခေတ်သည် သက္ကရာဇ် ၈၈၈ ခုနှစ်တွင် သိုဟန်ဘွားတို့ တရားယွင်းဖောက်သဖြင့် ရဟန်းတို့ကိုသတ်၊ ဘုရားစေတီပုထိုးတို့ကို ဖျက်ဆီးကာ သာသနာတော် ညစ်နွမ်းစေခဲ့သဖြင့် သင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ရသည်။ ထိုသင်္ဂါယနာတင်ချိန် သက္ကရာဇ်ကိုလည်း ‘ဂဇယ်သုံးခု ဥသျှစ်ထု’ဟု မှတ်သားထားလေ့ရှိပါသည်။ ထိုသို့ သင်္ကေတစာလုံးသုံး၍ အတိုကောက်အသုံးပြုခြင်းကို ရှေးကပိုမိုသုံးလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် ကဝိလက္ခဏာ သတ်ပုံသံပေါက်ကျမ်း နိဒါန်းတွင် ဒုတိယအင်းဝခေတ်ခေါ် ညောင်ရမ်းခေတ်တွင် မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ (ဟံသာဝတီရောက်မင်းတရားကြီး) နန်းကလျှောကျကြောင်း ဖော်ပြရာ၌ ‘အာ၊ ဣ၊ ဥ၊ စော နန်းကလျှော’ ဟုလည်းကောင်း၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်အလောင်းမင်းတရားကြီး ထီးနန်းတက်သည့်နှစ်ကို ‘ဥ၊ ဩ၊ ဥ၊ လာ ကုန်းဘောင်လောင်းရာဇာ’ ဟုလည်းကောင်း ဆိုထားသည်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ (ဟံသာဝတီရောက်မင်းနန်းကလျှောသည့် သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ကိုလည်းကောင်း၊ အလောင်းမင်းတရားထီးနန်းတက်သည့် သက္ကရာဇ် ၁၁၁၄ ကိုလည်းကောင်း သိနိုင်စေပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် စတင်တည်ထောင်သော သက္ကရာဇ် ၁၁၁၅ ကိုလည်း ‘ဥဩအော်မြည် ကုန်းဘောင်တည်’ ဟု မှတ်သားကြပါသည်။ ထိုသို့ နှုတ်တက်ဆောင် မှတ်သားကြသည်မှာ မြန်မာတို့ အစဉ်အဆက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ခုနစ် သက္ကရာဇ် ကိန်းဂဏန်းများကို ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူစေရန် ကဗျာသံပေါက်များဖြင့် မှတ်သားလေ့ရှိကြသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလှပါသည်။

ရှေးက မြန်မာပညာရှိကြီးများသည် မြန်မာတို့၏ရိုးရာ ရက်ကောင်းရက်မြတ် ရက်ရာဇာရွေးနည်းကို နှောင်းလူတို့ အလွယ်တကူ သိရှိမှတ်သားမိနိုင်စေရန်

“တန်ခူးကျော်သာလှ၊ ထွန်းပကဆုန်၊
နယုန်ညွတ်စ၊ အောင်လှဝါဆို
သာလိုဝါခေါင်၊ မြတ်တောင်တော်သလင်း
သီတင်းကျွတ်ဆီ၊ သောရီတန်ဆောင်မုန်း
ချမ်းလုံးနတ်တော်(သံလုံးနတ်တော်)၊ မနော်ပြာသို
မိညိုတပို့တွဲ၊ ထဲဝင်တပေါင်း”

ဟူသော အက္ခရာတို့၏ နေ့နံသင်္ချာဖြင့် တွက်ယူသော စာချိုးလင်္ကာလေးများဖြင့် နှုတ်ဆင့်ကမ်း မှတ်သားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တန်ခူးလတွင် ‘ကျော်သာလှ’၏ နေ့နံဖြစ်သော ‘တနင်္လာနေ့၊ သောကြာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’တို့သည် ရက်ရာဇာ ရက်ကောင်းရက်မြတ်များဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့အတူ နယုန်လတွင် ‘ညွတ်စ’ ဟုဆိုထားသဖြင့် ‘အင်္ဂါနေ့’ သည် ရက်ကောင်းရက်မြတ် ဖြစ်သည်။ ဝါဆိုလတွင် ‘အောင်လှ’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘တနင်္ဂနွေနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ ဝါခေါင်လတွင် ‘သာလို’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘သောကြာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ တော်သလင်းလတွင် ‘မြတ်တောင်’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘ကြာသပတေးနေ့၊ စနေနေ့’၊ သီတင်းကျွတ်လတွင်

^၁ သုရှု၊ ၂၀၁၄၊ ၁၉၃။

‘ဆီ’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘အင်္ဂါနေ့’၊ တန်ဆောင်းမုန်းလတွင် ‘သောရီ’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘သောကြာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’၊ နတ်တော်လတွင် ‘ချမ်းလုံး’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘တနင်္လာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’၊ ပြာသိုလတွင် ‘မနော်’ ဟု ဆိုထားသည့် အတွက် ‘ကြာသပတေးနေ့၊ စနေနေ့’၊ တပို့တွဲ လတွင် ‘မိညို’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘ကြာသပတေးနေ့၊ အင်္ဂါနေ့’၊ တပေါင်းလတွင် ‘ထဲဝင်’ ဟု ဆိုထားသည့်အတွက် ‘စနေနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ တို့သည် ရက်ရာဇာ ရက်ကောင်းရက်မြတ် ဖြစ်ကြောင်း ဤစာချိုးလင်္ကာကို ရွတ်ဆိုခြင်းဖြင့် အလွယ်တကူ သိနိုင်ပါသည်။

ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ဝါထပ်နှစ်များတွင် နတ်တော်လ၌ ရက်ရာဇာမှာ ‘တနင်္လာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ တို့အစား ‘သောကြာနေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ တို့ဖြစ်ကြောင်းကိုသိရှိစေရန် ‘သံလုံး နတ်တော်’ ဟုဆိုထားပြန်သေးသည်ကိုလည်းတွေ့ရပါသည်။ မြန်မာမူပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကျေးလက်တောရွာများ မှ လူကြီးမိဘအများစုနှင့် အချို့သောမြန်မာမူလိုက်စားသူများသည် ထိုသို့ အတိုကောက်မှတ်သား လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် ခေါင်းလျှော်ရေချိုးရန် ကောင်းမွန်သော နေ့နှင့်ပတ်သက်၍လည်း

“အိုးစည်တီး ပြီးအောင်လျှော်

ကရင်သားမွေး ခေါင်းမဆေးနှင့်”

ဟု မှတ်သားလေ့ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ‘အိုး’ သည် ‘တနင်္ဂနွေနေ့’၊ ‘စည်’ သည် ‘အင်္ဂါနေ့’ ကို ရည်ညွှန်းကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုစကားအရ ခေါင်းလျှော်ရန် အကောင်းဆုံးရက်မှာ ‘တနင်္ဂနွေနေ့နှင့်အင်္ဂါနေ့’များသာ ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ တစ်ဖန် ‘က’ သည် ‘တနင်္လာနေ့’၊ ‘ရင်’သည် ‘ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’၊ ‘သား’သည် ‘သောကြာနေ့’၊ ‘မွေး’သည် ‘ကြာသပတေးနေ့’ ဖြစ်၍ ‘တနင်္လာ၊ ဗုဒ္ဓဟူး၊ ကြာသပတေး၊ သောကြာ’ နေ့များတွင် ခေါင်းလျှော်ရန်မသင့်ကြောင်းဆိုထား သည်ကို လည်း မှတ်သားဖွယ်တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါတွင် အများစုက မိမိတို့အချိန် အားလပ်မှု အပေါ်မူတည်၍ ခေါင်းလျှော်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထိုနည်းတူပင် ရှေးမြန်မာဆရာကြီးများက ဖျားနာပြီးစ နေပြန်ကောင်းလာသူများအား ရေစတင်ချိုးရန် သင့်သည့်နေ့များကိုလည်း အတိုကောက်စာချိုးလင်္ကာများဖြင့် မှတ်သားလေ့ရှိ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

လင်္ကာအမှတ်အသားမှာ

“ငါ့သားရွှေတောင်၊ ရေကိုရှောင်၊

အောင်စံဖြိုး၊ ရေကိုချိုး”^၂

ဟူ၍ဖြစ်ရာ ‘ငါ့’ သည် ‘တနင်္လာနေ့’၊ ‘သား’ သည် ‘သောကြာနေ့’၊ ‘ရွှေ’ သည် ‘ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’၊ ‘တောင်’ သည် ‘စနေနေ့’ များဖြစ်၍ ထိုနေ့များတွင် လူနာများသည် ရေစတင်ချိုးခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်သင့်ကြောင်း၊ ‘အောင်’ သည် ‘တနင်္ဂနွေနေ့’၊ ‘စံ’ သည် ‘အင်္ဂါနေ့’၊ ‘ဖြိုး’ သည်

^၁ ဒဂုံ၊ ဆရာ၊ ၁၉၈၈၊ ၅၈။

^၂ သူရဇ၊ ၂၀၁၄၊ ၁၉၃။

‘ကြာသပတေးနေ့’ များဖြစ်၍ ထိုနေ့များတွင် ရေစတင်ချိုးသင့်ကြောင်း ဆိုထားသည်မှာလည်း မှတ်သားဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။

မြန်မာတို့သည် စကားလုံးများကို အတိုကောက်ပြုရာတွင် စာလုံးများဖြင့် အတိုကောက် ပြုရုံသာမက စာလုံးအစား သင်္ကေတများသုံး၍လည်း အတိုကောက်ပြုကာ အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတို့၏ငွေကြေးဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းများကို လေ့လာကြည့်လျှင် ‘ကျပ်၊ ပြား’ ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ သို့သော် အပြောတွင် ‘ကျပ်၊ ပြား’ ဟု အရှိအတိုင်း အသုံးပြုပြောဆိုသော်လည်း ရေးသားသည့်အခါ သင်္ကေတဖြင့် ‘-/-၊ -|’ ဟူ၍ အတိုကောက် သုံးကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်မူ အပူချိန်ကို ဖော်ပြရာ၌ ‘ဒီဂရီဖာရင်ဟိုက်’ နှင့် ‘ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်’တို့ကို အသုံးပြုရေးသားရာတွင် ထိုသို့အရှည်မရေးဘဲ ‘F’၊ ‘C’ဟု အတိုကောက် ရေးထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရာခိုင်နှုန်းကို ‘%’ သင်္ကေတဖြင့် အတိုကောက် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤအချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဘာသာစကား ပြောဆိုအသုံးပြုနေသူတို့သည် မိမိတို့၏ အားစိုက်ထုတ်မှုသက်သာအောင်၊ အချိန်နေရာသက်သာ အောင် အတိုကောက်စကားလုံးများ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် မိမိတို့ဘာသာစကားကို တိုးပွားလာအောင် အစဉ်အဆက်ကြိုးပမ်း လာကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၂။ ၆။ အကြောင်းအရာကို ချုံ့၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှု

မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက်အသုံးများတွင် စကားလုံးများကိုသာမက အကြောင်းအရာတစ်ရပ်လုံး ကိုပါ ချုံ့၍ အတိုကောက်အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အကြောင်းအရာ၏အဓိက အချက်ဖြစ်သော စကားလုံးတစ်လုံးတည်းကိုသာယူ၍ အတိုကောက်အသုံးပြုခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်စာဆိုကျော် စလေဦးပုည၏ကဗျာတွင်

“ထုံးမတိမ်၊ ငုံးအိမ်ကျူလနှင့် တူမျှစံနှိုင်း၊ ထပ်တစ်ညီ၊

ကပ္ပဋ္ဌိတင်ထိုက်တဲ့ ယဉ်သိုက်ဝင်သည်၊ မေနှင်းရယ်၊ ငါးဆင့်သမိုင်း”

ဟူ၍ တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံး မပျောက်မပျက်တည်ရှိသည့်အရာ ၄ ပါးဖြစ်သည့် ‘ကပ္ပဋ္ဌိတိ ၄ ပါး’ ကို ‘ငုံးအိမ်ကျူလ’ ဟု အတိုကောက် သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ‘ငုံးအိမ်ကျူလ’ တွင်ပါသော ‘ငုံး’ သည် ‘ဘုရားလောင်းငုံးမင်းဖြစ်စဉ် တောမီးလောင်ရာ သစ္စာဆိုသဖြင့် ၁၆ မင်းပယ်စာပမာဏ ရှိသောငုံးမင်းနေရာကို မီးမလောင်ဘဲ ကွင်းသွားသည်။ ထိုတောနေရာသည် တစ်ကမ္ဘာလုံး တည်ရှိ နေသောနေရာဖြစ်သည်။ ကပ္ပဋ္ဌိတိတစ်ပါးဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ‘အိမ်’သည် ‘ကဿပ ဘုရားလက်ထက်တွင် ဃဋိကာရအိုးထိန်းသည်၏ အလှူထက်သန်မှုကြောင့် ၎င်း၏အိမ်တည် နေရာသည် မိုးရေမစတဘဲ တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်နေသည့်အတွက် ကပ္ပဋ္ဌိတိတစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်း’ ကို ဆိုလိုပါသည်။ ‘ကျူ’ သည် ‘ဘုရားလောင်း မျောက်မင်းဖြစ်စဉ် ယက္ခိဿ စောင့်သော နဠပါန ရေကန်မှ ရေကို အန္တရာယ်မရှိဘဲသောက်နိုင်ရန် ကျူရိုးအဆစ်များကိုဖောက်ပြီး ရေကို စုပ်သောက် ခဲ့သည်။ ထိုကျူတောမှ ကျူပင်များသည် အဆစ်မရှိဘဲ တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်သည့်အတွက် ကပ္ပဋ္ဌိတိတစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း’ ကို ဆိုလိုပါသည်။ ‘လ’ သည် ‘လဝန်း၌ရှိသော ယုန်အရပ်သည် တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံး တည်နေသည့်အတွက် ကပ္ပဋ္ဌိတိတစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း’ကို ဆိုလိုပါသည်။ ခေတ်

အဆက်ဆက် စာဆိုတို့သည် ဤကဲ့သို့သော အတိုကောက်စကားလုံးများဖြင့် မိမိတို့ပြောချင်သည် အကြောင်းအရာများကို စာဖတ်သူတို့သိရှိစေရန် ရေးသားလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်ဆိုင်ရာ အတိုကောက်အသုံးများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ဇာတ်ပွဲတွင် ဇာတ်မင်းသမီးလုပ်သူသည် အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ ကကြိုးကကွက်များကို နိုင်နင်းစွာ တတ်ကျွမ်းရသည်။ ဤတွင် မင်းသမီးကောင်းတစ်လက်ဖြစ်ရန် ‘ပိုး၊ မွေး၊ ခေါ်၊ မျှော်၊ အောင်၊ ဇော်၊ လှ၊ ဘ၊ ရူး၊ အ၊ သေ၊ ပစ်’ ဟူသော မင်းသမီးတို့တတ်အပ်သည့် ပညာ ဆယ့်နှစ်ပါးကိုလည်း တကယ်တတ်ရမည်^၁ ဟု ရုပ်သေးမင်းသမီးကြီးဆရာပုက မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင် ဆိုထားပါသည်။ ဤတွင် အတိုကောက်အသုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာပုက

“ပိုး - မိန်းမတန်မဲ့ယောက်ျားများကို ပိုးခန်းကြုံလျှင် သဘာဝကျကျ
တကယ့်အဖြစ်နှင့်တူအောင် ပိုးရသည်။

မွေး - မိန်းမတို့ဓမ္မတာအရ အပျိုပင်ဖြစ်သော်လည်း ဆယ်လမွေးသည့်
မိခင်တစ်ဦးအတိုင်း သရုပ်ပါပါ မွေးတတ်ရမည်။

ခေါ် - လင်၊ သား၊ အရှင် စသူတို့ကို ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်အညီ ခေါ်တတ်
ပြောတတ်ဖို့လိုသည်။

မျှော် - ရည်းစားမျှော်၊ လင်မျှော်၊ သားမျှော် စသည်ဖြင့် မျှော်တတ်ရသည်။

အောင် - စစ်ကိုင်း၊ ကျောက်ပန်း၊ ကန်ကြီးကုန်း၊ ရာဇဝင်ဖြစ်သော
ဆားတောင်သူအောင်ဖြူဇာတ်ကို နိုင်နင်းစွာ ကပြနိုင်ရမည်။

ဇော် - ဇော်ဂျီအဖြစ်နှင့် ကတတ်၊ ပြောတတ်၊ ပြုမူတတ်ရမည်။

လှ - လင်လှခန်း၊ သားလှခန်းများတွင် နိုင်နင်းရမည်။

ဘ - ဘီလူးအကကို နိုင်နင်းစွာကတတ်ရမည်။

ရူး - ဇာတ်ကွက်နှင့်အညီ တကယ့်အရူးနှင့်တူအောင် ကပြနိုင်ရမည်။

အ - ဘာတစ်ခွန်းမျှမပြောနိုင်ဘဲ မျက်နှာအမူအရာအမျိုးမျိုးဖြင့် ထုတ်ဖော်
ပြနိုင်ရမည်။

သေ - မင်းသမီးလုပ်သူသည် အသေတတ်ရမည်။

ပစ် - သားပစ်၊ သမီးပစ်၊ စွန့်ပစ်တတ်ရန် လိုသည်။”^၂

ဟူ၍ ရှင်းပြထားပါသည်။

မြန်မာ့မူမြန်မာ့ဟန်ဖြစ်သော ကဗျာလင်္ကာသီခင်းများတွင် ဤသို့အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြုမှတ်သားကြရာ အကျိုးရှိလှသော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ အတိုကောက်မှတ်သားမှုကြောင့်အလွဲလွဲအချော်ချော်ဖြင့်ရယ်စရာဟာသမြောက်မှုများဖြစ်သွားသည်ကိုလည်းတွေ့ရပါသည်။

သင်္ဂဇာဆရာတော်ထံသို့ စာတတ်ပေတတ်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ‘ကျမ်းဂန်များ အထင်အရှားအခိုင်အမာရှိပါလျက် ဝါဒချင်းမတူ အယူကွဲပြားငြင်းခုံနေကြခြင်း’ အကြောင်းကို မေးမြန်းရာမှ

^၁ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၀၊ ၁၉၆၆၊ ၈၀။

^၂ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၀၊ ၁၉၆၆၊ ၈၀-၈၁။

ပြောပြသောပုံပြင်တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည့် ‘ကျွတ်မုန်းဝင်’ ဟူသော အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးကြောင့် ဟာသမြောက်ရုပ်ကိုလည်း တင်ပြလိုပါသည်။

အရပ်တကာလှည့်လည်သွားလာနေသော စိတ်မနှံ့သူတစ်ဦးသည် ဧရပ်ခါးပန်းမှာ ‘ကျွတ်-မုန်း-ဝင်’ဟူသော စကားလုံးကြီးများကို ထုံးနှင့်ရေးသားထားရာ တံမြက်စည်းလှည်းရန် ရောက်လာသော ဧရပ်ဒကာကတွေ့ပြီး ဆရာတော်ဘုန်းကြီးထံ မေးလျှောက်လေသည်။ ဘုန်းကြီးက ‘လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်လီမြင်တဲ့ ပညာရှိများ ရေးသွားတာဖြစ်ရမယ်။ ‘ကျွတ်’ ဆိုတာ ‘တဏှာရာဂ၊ လောဘ၊ ဒေါသတို့က ‘ကျွတ်’ လို့ရရင်၊ ဝဋ်ဆိုတဲ့ ဒုက္ခသစ္စာကို ‘မုန်း’ ပြီး မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ ‘ဝင်’ နိုင်တယ်။ ထို့ကြောင့် ကျွတ်မုန်းဝင်ဟု ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်’ ဟု ဆိုထားကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။

ဆေးဆရာကမူ ‘ကျွတ်’ ဆိုတာ ‘မိုကျွတ်’ ဟု၊ ‘မုန်း’ ဆိုတာ ‘သမုန်းကတိုးခေါက်’၊ ‘ဝင်’ဆိုတာ ‘သင်းဝင်ပေါက်ဖြူ’ ကိုပြောတာ၊ သုံးခွက်တစ်ခွက် ကျိုသောက်ရင် ဒုလ္လာပါဒရက်ပျောက်တယ်’ ဟု ရှင်းပြပါသည်။

အဂ္ဂိရတ်သမားကမူ ‘အဂ္ဂိရတ်စာပဲဗျ၊ ကျားမင်းကြွက်၌ ဆဒ္ဒန်ရိုက်က ပြာလျှင်ကျသည်။ မုချနိဗ္ဗာန်ဝင်ကြောင်းတည်းလို့ ဆိုထားသဗျ။ ‘ကျွတ်’ ဆိုတာ တနင်္လာနံ ‘ကျား’၊ ‘မုန်း’ ဆိုတာက ကြာသပတေးနံ ‘ကြွက်’ ကိုယူတာ၊ ‘ဝင်’ ဆိုတာ ဗုဒ္ဓဟူးနံ ‘ဆင်’ ကိုယူထားတဲ့ အဂ္ဂိရတ်စာပဲ’^၁ ဟု ပြောပါသည်။

အထက်ပါ သာဓကများကိုကြည့်လျှင် အတိုကောက်စကားလုံးများသည် မိမိတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် အနက်ကောက်ယူတတ်သော၊ ကောက်ယူနိုင်သော သဘောရှိခြင်း၊ လျှို့ဝှက်ချက်ရှိပြီး နီးစပ်သောအကြောင်းအရာဖြင့် အနက်ယူနိုင်ကြောင်းတို့ကြောင့် စကားလုံး၏အနက်ကို ရှုပ်ထွေးစေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အမှန်တကယ်ရေးသော စိတ်မနှံ့သူနှင့်တွေ့သောအခါ ‘ကျွတ်’ဆိုတာ ‘သီတင်းကျွတ်’၊ ‘မုန်း’ဆိုတာ ‘တန်ဆောင်မုန်း’ ရောက်ရင်၊ ‘ဝင်’ ဆိုတာ ‘ဝင်္ကပါပွဲ’မှာ မုန့်ဟင်းခါးစားရတော့မယ်လို့ မှတ်ထားတာဗျ’ ဟုပြောကြောင်း ဆိုထားပါသည်။ ကြားရသူတို့မှာ ထင်ရာတွေးတတ်သော လူတို့၏ဘဝကို ရယ်ပြုံးဖွယ် တွေးမိခံစားမိစေပါသည်။

တစ်ဖန် မှော်ဘီ ဆရာသိန်း၏ ‘အရူးလွယ်အိတ်’စာအုပ်တွင်ပင်

“ဖြစ်ပလေထောက်အကိုးတွေနှင့် အမစ္စကျောက်ပေါက်မိုးငယ်တို့ အမျိုးမျိုး

မူပြန်တယ်”^၂

ဟု စပ်ဆိုထားသည်ကိုကြည့်လျှင် ‘ကျောက်’သည် ‘ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်မင်း’ ကို ဆလိုခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ‘ပေါက်’ ဆိုသည်မှာ ‘ပေါက်မြိုင်အတွင်းဝန်မင်း’ ကို ဆလိုခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ‘မိုး’ ဆိုသည်ကမူ ‘မိုးတားဝန်မင်း’ ကို ဆလိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

၂။ ၇။ စကားလုံးအစား ဗျည်းကိုယူ၍ အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

^၁ မြတ်လှ၊ ဦး၊ ၁၉၉၂၊ ၄၄-၄၆။

^၂ သိန်းကြီး၊ ဆရာ (မှော်ဘီ-)၊ ၁၉၆၇၊ ၃၆၀-၃၆၁။

စကားလုံးများတွင်ပါဝင်သောစာလုံးများကို ‘အ’သရပုံစံအသုံးပြု၍ သိသိသာသာတို့သွားစေသော စကားလုံးများကိုလည်း အသုံးပြုကြကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်းမှတ်ပုံတင်ရာတွင် မှတ်ပုံတင်နံပါတ်ကိုဖော်ပြရာ၌ မှတ်ပုံတင်ပိုင်ရှင်နေထိုင်ရာ မြို့နယ်မြို့နယ်အမည် သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ပြုလုပ်ရာမြို့နယ်အမည်ကို အတိုကောက်ရေးပြီး ဖော်ပြကြပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ကမာရွတ်မြို့နယ်တွင် မှတ်ပုံတင်ပြုလုပ်ပါက ‘ကမရ’ ဟူသော အတိုကောက်ဖြင့် မှတ်သားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ ကြည့်မြင်တိုင်မြို့နယ်ကို ‘ကမတ’၊ စမ်းချောင်းမြို့နယ်ကို ‘စခ’၊ ဗဟန်းမြို့နယ်ကို ‘ဗဟန’၊ ရန်ကင်းမြို့နယ်ကို ‘ရကန’ဟု မှတ်သားကြသည်ကို ကြည့်လျှင် သိနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အတိုကောက်ပြုလုပ်နည်းကို စာမေးပွဲခုံအမှတ်များ ဖော်ပြရာတွင်လည်း အစဉ်အဆက် အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ‘ပထမနှစ်သင်္ချာ’ ကို ‘သခ’၊ ‘ဒုတိယနှစ်မြန်မာစာ’ကို ‘၂မ’၊ ‘တတိယနှစ်သမိုင်း’ကို ‘၃မ’၊ ‘စတုတ္ထနှစ် ရုက္ခဗေဒ’ကို ‘၄ရခ’၊ ‘ပဉ္စမနှစ်ဥပဒေ’ကို ‘၅ဥ’ စသည်ဖြင့် အတိုကောက် အသုံးပြုကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာ့လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် အတိုကောက်အသုံးများကို လျှို့ဝှက်သည့်အနေဖြင့် အသုံးပြုကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ အချင်းချင်းနားလည်မှုဖြင့်ပြုလုပ်သည်ကို ‘နလမ’၊ မလိုတစ်မျိုးလိုတစ်မျိုး ပြုတတ်သည်ကို ‘မလတမ လတမ’ ဟု ပြောတတ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ဗမာ့ခေတ်သတင်းစာ၌ပင် ‘ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် ဗိုလ်ကျဦး’ ကို ‘ပသလလရတမတ ဗိုလ်ကျဦး’ ဟု ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ရှေးမြန်မာပညာရှိကြီးများသည် မှတ်သားလိုသည့်အကြောင်းအရာများကို မိမိတို့စိတ်တွင် စွဲမြဲစွာမှတ်မိနိုင်စေရန်နှင့် နောင်လာနောက်သားများသိရှိနိုင်စေရန် ဗျည်းအက္ခရာနှင့် နေ့နံဖလှယ်သည့် အတိုကောက်စကားလုံးများဖြင့် မှတ်သားကြသည်မှာလည်း အစဉ်အဆက်နည်းလမ်း တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ အက္ခရာတို့၏ နေ့နံသင်္ချာနှင့်ပညတ်အမည်များကို မှည့်ခေါ်ရာတွင် အက္ခရာတို့အပေါ် ယူဆချက်များရှိပါသည်။ အက္ခရာတို့၏ နေ့နံသင်္ချာတို့မှာ

(၁) အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊ ဧ၊ ဩ	- တနင်္ဂနွေ	- (၁) ဂဏန်း
(၂) က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င	- တနင်္လာ	- (၂) ဂဏန်း
(၃) စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည	- အင်္ဂါ	- (၃) ဂဏန်း
(၄) ယ၊ လ၊ ဝ	- ဗုဒ္ဓဟူး	- (၄) ဂဏန်း
(၅) ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ	- ကြာသပတေး	- (၅) ဂဏန်း
(၆) သ၊ ဟ	- သောကြာ	- (၆) ဂဏန်း
(၇) ဇူ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န	- စနေ	- (၇) ဂဏန်း
(၈) ရ၊ ဠ	- ရာဟု	- (၈) ဂဏန်း

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါကဲ့သို့ မြန်မာတို့အစဉ်အလာအရ မှတ်သားအသုံးပြုလေ့ရှိသော မြန်မာမှုဆိုင်ရာ

^၁ ဗမာ့ခေတ်သတင်းစာ၊ ၁၉၄၈၊ ၇။

အတိုကောက်အသုံးများကို တွေ့ရသကဲ့သို့ မြန်မာတို့၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ အသုံးပြုရေးသားပြောဆိုနေကြသော အတိုကောက်အသုံးများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

၃။ နေ့စဉ်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများ

မြန်မာတို့၏ လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် ဘာသာစကားကို နေ့စဉ်အသုံးပြုရာ၌ သူ့နေရာနှင့်သူ သူ့ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်သူ ကာလဒေသအလိုက်ပြောဆိုပုံတို့ မတူညီသကဲ့သို့ စကားလုံးများကို အသုံးပြုပုံချင်းလည်း မတူကြပေ။ သို့သော် မိမိပြောလိုသောစကားကို နားထောင်သူ သို့မဟုတ် စာပေဖတ်ရှုသူများအား ထိထိရောက်ရောက် သိရှိစေလိုသောဆန္ဒမှာ တူညီကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိဆိုလိုချက်ကို အချန်တိုတိုအတွင်းသိရှိစေရန်နှင့် မှတ်သားရလွယ်ကူစေရန် အတိုကောက် စကားလုံးများ အသုံးပြုခြင်းသည် တွင်ကျယ်သောအသုံးပြုမှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများသည် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အကြောင်းအရာ အမျိုးမျိုးအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသော်လည်း ရေးကသတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းစသည့် အတည်အခံ စာကြီးပေကြီး များတွင် အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးနည်းကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင်မူ စာပေများတွင် အတိုကောက်စကားလုံးများကို မြန်မာလိုရော အင်္ဂလိပ်လိုပါ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုနေကြပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၃.၁။ မြန်မာစကားလုံးအတိုင်း အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်အသုံးပြုလျက်ရှိသော အပြောဘာသာစကားနှင့် နေ့စဉ် အပတ်စဉ် ထုတ် သတင်းစာ ဂျာနယ်များတွင် မြန်မာစကားလုံးအတိုင်း အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများကို တွေ့ရပါသည်။ သာဓကများဖြင့် တင်ပြလိုပါသည်။

“မြန်-စာ-ပြန့် သည် မြဝတီအနှစ် ၂၀၀ ပြည့်ပွဲ ကျင်းပစဉ်က မြဝတီမင်းကြီး မည်သော စာအုပ်ကို ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။”^၁

ဟု ရေးသားထားရာ ‘မြန်-စာ-ပြန့်’ ဟူသောစကားလုံးသည် ‘မြန်မာနိုင်ငံစာပေပြန့်ပွားရေး အသင်း’ ကို အတိုကောက်ပြုထားသော စကားလုံးဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သောအသုံးမျိုးကို ယခုအခါ နေ့စဉ်၊ အပတ်စဉ်၊ လစဉ်ထုတ်စာပေများတွင် ရေးသားလာပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

“ကုလတွင် စောင့်ကြည့်လေ့လာသူအဆင့်ဖြင့်ပါဝင်ခွင့်ရရန် နိုဝင်ဘာ ၂၉တွင် ပါလက်စတိုင်း အဆိုတင်သွင်းမည်။”^၂

“ကုလမှူးချုပ်၏ အကြံပေးအမှန်အကန်မြင်သွား ရခိုင်အရေးကိစ္စ ကြေညာချက်ထုတ်၍ဖော်ပြ”^၃

^၁ မြန်မာနိုင်ငံစာပေပြန့်ပွားရေးအသင်း စာစဉ် (၈)၊ ၁၉၇၀၊ ကု။
^၂ Messenger, vol.3, 2012, 16.
^၃ ဟေမာန်အောင်၊ ၂၀၁၂၊ ၁၉။

ဟု သတင်းစာဂျာနယ်တို့တွင် ခေါင်းစဉ်များအဖြစ် ထင်ထင်ရှားရှားအသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤတွင် ‘ကုလသမဂ္ဂ’ ဟူသောစကားလုံးကို ‘ကုလ’၊ ‘အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်’ ဟူသော စကားလုံးကို ‘မှူးချုပ်’ဟု အတိုကောက်ပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုအတိုကောက်များကို အပြောတွင်မသုံးသော်လည်း အရေးတွင်မူ အသုံးများလာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ

“ပြောင်းရွှေ့ပေးရန် သတိပေးခံထားရသည့် ကျူး ၄ ဖွဲ့အတွက် မြေနေရာ

ပြန်လည်ရရှိရေးကော်မတီ ဖွဲ့စည်း”^၁

ဟူသော ဖော်ပြချက်တွင် ‘ကျူးကျော်နေထိုင်သူ’ များကို ‘ကျူး’ ဟု အတိုကောက်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန်

“နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဒီချုပ်ညီလာခံ ဖေဖော်ဝါရီနောက်ဆုံးပတ် ကျင်းပမည်။”^၂

ဟု ရေးရာတွင်လည်း ‘ဒီချုပ်’ ဟူသောအသုံးသည် ‘အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်’ ဟူသော အသုံးကို အတိုကောက်ပြုထားကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင်

“လစ်လပ်နေသော ပြည်ထောင်စုဒုဝန်ကြီး သုံးနေရာ ယခုလွှတ်တော်

အစည်းအဝေးများတွင် ခန့်အပ်ရန်။”^၃

ဟူသော အသုံးတွင် ‘ပြည်ထောင်စုဒုတိယဝန်ကြီး’ ကို ‘ပြည်ထောင်စုဒုဝန်ကြီး’ ဟု သုံးထားသည်မှာလည်း အတိုကောက်အသုံးပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖန်

“မန်းရှိ အဝေးပြေးကုန်တင်ယာဉ်ရပ်နားစခန်း ကုန်တင်ဂိတ်များ ထပ်မံ

တည်ဆောက်”^၄

ဟူသောအသုံးတွင်လည်းကောင်း၊

“ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့ ညနေပိုင်း ၃ နာရီအချိန်တွင် မန္တလေးမြို့ မြူနီစပယ်ခန်းမ

ဆောင်ကြီး၌ မန်းမြူကော်မတီလူကြီးများ၏ လပတ်မြူအစည်းအဝေးကြီးကို

ကျင်းပပြုလုပ်ရာသန့်ရှင်းနှင့်တည်မြဲလူကြီးများ အကြိတ်အနယ်ဆွေးနွေးကြ၏။”^၅

ဟူသောအသုံးတွင်လည်းကောင်း၊ ပါဝင်သော ‘မန်း’ သည် ‘မန္တလေး’ ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပြီး ‘မန္တလေးမြူနီစပယ်ကော်မတီလူကြီးများ’ ကို ‘မန်းမြူ’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ‘မြူ’သည် ‘မြူနီစပယ်’ကို ဆိုလိုသည့်အတိုကောက်စကားလုံးအဖြစ် ပြုလုပ်ထားသော စကားလုံးဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ်သုံးသတင်းစာများတွင်လည်းကောင်း၊ အပတ်စဉ်ထုတ် ဂျာနယ်များတွင်လည်းကောင်း အတိုကောက်စကားလုံးများကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလာကြပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင်

^၁ Messenger, volume.3,2012, 1.

^၂ 7 day news Journal, vol. 11, c.

^၃ Ibid, 2။

^၄ Voice, volume.8,2012, 16.

^၅ ဗမာ့ခေတ်၊ အတွဲ ၂၅၊ အမှတ် ၂၉၅၊ ၁၉၅၉၊ ၉။

“ကန်လူထုကို အထင်မသေးနဲ့ ဒုသမ္မတနစ်ဆင်က ရုရှဒုသမ္မတ ဧည့်ခံပွဲ၌ ပြောခြင်း”^၁

ဟူသောအသုံးတွင်လည်းကောင်း၊

“အင်းအိုင်တွင်း ငါးများကို လူစုလူဝေးနှင့် ဖမ်းယူစားသောက်သူများအား တစ်နပ် စား ညဉ့်ရှိသူများဟု မွေး/ရေ ဒုဝန်ကြီးပြော”^၂

ဟူသောအသုံးတွင်လည်းကောင်း၊

“ကာချုပ်နှင့်ကေအင်န်ယူခေါင်းဆောင်များ နှစ် ၅၀ ကျော်အတွင်း ပထမဆုံး အကြိမ်တွေ့”^၃

ဟူသော အသုံးတွင်လည်းကောင်း အမေရိကန်ပြည်သူလူထုကို ‘ကန်လူထု’၊ ဒုတိယသမ္မတကို ‘ဒုသမ္မတ’၊ မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းကို ‘မွေး/ရေ’၊ ဒုတိယဝန်ကြီးကို ‘ဒုဝန်ကြီး’၊ ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ကို ‘ကာချုပ်’ဟု အတိုကောက်အသုံးများဖြင့် သုံးထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်

“အဖွဲ့ ၄ ဖွဲ့ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် နယ်စပ်ဒေသ၊ လူဝင်မှုစစ်ဆေးရေး ကွပ်ကဲမှု ဌာနချုပ် (နစက) ဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီးနောက် ...နယ်စပ်လုံခြုံရေး တာဝန်များကို အမှတ် (၄) ရဲတပ်ရင်းများ ကွပ်ကဲရေးမှူးအဖွဲ့မှူး (ရကဖ)က တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လူဝင်လူထွက်ကိစ္စရပ်များကို နိုင်ငံခြားသားများမတရားဝင် ရောက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးအဖွဲ့(မကဖ) ကတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်နေပြီး”^၄

ဟုလည်းကောင်း၊

“ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ(တ-က-သ)/ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ (ဗ-က-သ) ဥက္ကဋ္ဌဦးရာရှစ်ရာပြည့် အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနား ကျင်းပပေး”^၅

ဟုလည်းကောင်း ရေးသားထားသည်များကိုကြည့်လျှင် အတိုကောက်အသုံးချည်းသီးသန့်မဟုတ်ဘဲ အနက်အဓပ္ပာယ် အပြည့်အစုံဖြစ်သော မူရင်းစကားလုံးများနှင့် အတိုကောက်စကားလုံးများတွဲ၍ အသုံးပြုကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် စကားလုံးကို အတိုကောက်ပြုခြင်းမဟုတ်ဘဲ အကြောင်းအရာကိုအတိုချုံ့ထားသော အတိုကောက်စကားလုံးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မိုးရာသီမတိုင်မီ အကြိုကာလကို ‘မိုးကြို’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားပုံကို

“မိုး/လေနှင့် မိုးလေဝသပညာရှင်တို့မှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မိုးကြိုကာလတွင်လည်း ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၌မုန်တိုင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်းခန့်မှန်းခဲ့ကြပြီး လက်တွေ့တွင် မုန်တိုင်းဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း မရှိပေ။”^၆

^၁ ဗမာ့ခေတ်၊ အတွဲ ၂၅၊ အမှတ် ၂၉၄၊ ၁၉၅၉၊ ၂။

^၂ 7 day news Journal , 2013, 1.

^၃ Ibid, 11။

^၄ မောင်ကံ (မောင်တော)၊ ၂၀၁၃၊ ၁၄။

^၅ Health care Journal, vol.3, 2012,1.

^၆ 7day news Journal, vol.10, 2011, 12.

ဟူသော အသုံးတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ‘မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒပညာရှင်’ ကို ‘မိုး/လေ’ ဟု အတိုကောက်သုံးထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ

“ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ထက်/လယ်/မူ ဆရာဆရာမများအတွက် သင်ကြားမှု အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာသဘောထားများကို တင်ပြ ဆွေးနွေးရန် ဖြစ်သည်။”^၁

ဟု ဖော်ပြထားရာတွင်လည်း ‘အထက်တန်းပြ၊ အလယ်တန်းပြ၊ မူလတန်းပြ’ ဟူသော အသုံးတို့ကို ‘ထက်/လယ်/မူ’ ဟူ၍ မျဉ်းစောင်းခံကာ အတိုကောက်ရေးသားထားပုံမျိုးကိုလည်း နေ့စဉ်အသုံးပြု နေကြကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ဤအတိုကောက်အသုံးပြုမှုမျိုးကို ကြေးမုံသတင်းစာ၊ မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ စသော နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာများတွင်ပင် အသုံးပြုလျက်ရှိနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၃။ ၂။ မွေးစားစကားလုံးအတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

ယနေ့ခေတ်သည် အိုင်တီခေတ်ဟုဆိုထားသည့်အလျောက် မြန်မာမှုနယ်ပယ်တွင် မြန်မာဘာသာ စကားအတိုကောက်အသုံးများသာမက နိုင်ငံတကာသုံး အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ မွေးစားထားသော အတိုကောက်အသုံးများကိုလည်း အကြောင်းအရာများစွာအတွက် နေရာအနှံ့အပြားတွင် တွင်တွင် ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုနေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သာဓကအားဖြင့်

“... SNLD သည် ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံရေး ပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်လျှောက်ခဲ့ပြီး ၂၆ ရက်နေ့တွင် ခွင့်ပြုချက်ကျ၍ ပါတီ ထူထောင်ခြင်းနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်”^၂

ဟုလည်းကောင်း၊

“ပြည်ပမှ ကူမင်တန် (KMT) ကျူးကျော်မှုလည်း ရှိခဲ့သည်။”^၃

ဟုလည်းကောင်း၊

“အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များ ရင့်ကျက်မှုရှိရန် လိုအပ်ဟု ILO က သုံးသပ်”^၄

ဟုလည်းကောင်း၊

“ဆရာဝန်အစည်းအဝေးမှ OG ward က တင်ပြတဲ့အခါ လူနာကို အချိန်မီမလွဲလို့ နောက်ကျသွားတာဆိုပြီး ဆရာဝန်မကြီးက မူလဆရာဝန်ကို အပြစ်တင်ပါတယ်”^၅

ဟုလည်းကောင်း၊

“အာဆီယံမီးပွားရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ၏ ICT အခြေအနေများ ဆွေးနွေးမည်။”^၆

^၁ ပညာတန်ဆောင်၊ အတွဲ ၂၇၊ ၁၉၇၈၊ ၇။

^၂ Vioice, vol.8, 2012, B.

^၃ Vioice, vol.8., 2011, 12.

^၄ မြန်မာ့ဂိုဏ်၊ ၂၀၁၂၊ ဘီ။

^၅ Health care Journal, vol.3, 2012, 22.

ဟုလည်းကောင်း၊ မွေးစားစကားလုံးအတိုကောက်များအသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

သာဓကများကို လေ့လာကြည့်လျှင် SNLD သည် Shan National Democracy ဟူသော စကားစုမှ စာလုံးအချို့ကိုယူကာ အတိုကောက်ပြုလုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ KMT မှာမူ Kuomintang ဟူသော စကားလုံး၏အသံတစ်သံစီကို ကိုယ်စားပြုထားသော အက္ခရာများယူ၍ အတိုကောက် ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ILO ဟူသော အတိုကောက်စကားလုံးမှာလည်း International Labour Organization ဟူသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံး၏အစစာလုံးများကိုယူ၍ အတိုကောက်ပြုထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ OG ward ဟူသော အတိုကောက် စကားလုံးသည် Obstetrics and Gynaecology ဟူသော စကားလုံးကို လည်းကောင်း၊ ICT ဟူသော အတိုကောက်စကားလုံးသည် Information and Computer Technology ဟူသော စကားလုံးကိုလည်းကောင်း အတိုကောက်ပြုကာ အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၃။ ၃။ ဗန်းစကား အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

တစ်ခါတစ်ရံ ဗန်းစကားများဖြင့် အတိုကောက်ပြုကာအသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဖြစ်သလိုနေတတ်၊ ပြောတတ်သည်ကို ‘ပရမ်းပရာ(ပရမ်းပတာ)’ဟုပြောလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ပြော သည်ကို ယခုခေတ်လူငယ်များက BYBY ဟု အင်္ဂလိပ်နှင့် ဖလှယ်ကာ အတိုကောက်အသုံးပြုကြ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အတူ တောက်တိုမယ်ရ ခိုင်းသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပေးရသည့်သူကို TTMY ဟု အသုံးပြုပြောဆိုကြသည်ကိုလည်းသိရပါသည်။ မြန်မာမှုနယ်ပယ်တွင် ‘ချိုသောဆိမ့် သော လက်ဖက်ရည်’ကို ‘ချိုဆိမ့်’၊ ‘ကြက်ဥနှင့်ပေါင်မုန့်ကြော်’ကို ‘ကြက်ပေါင်’၊ ‘ကြက်ဥနှင့် ခေါက်ဆွဲကြော်’ကို ‘ကြက်ခေါက်’၊ ‘မသိအောင်ယူထားသောငွေ’ကို ‘ဘတ်ငွေ’၊ ‘မုန့်ဟင်းခါးနှင့် ပဲကြော်’ကို ‘မုန့်ပဲ’၊ ‘ညှပ်ခေါက်ဆွဲနှင့်ဘူးသီးကြော်’ကို ‘ညှပ်ဘူး’ဟူသော ဗန်းစကား အတိုကောက် အသုံးများကိုလည်း နေ့စဉ်အပြောတွင်ရော အရေးတွင်ပါ တွေ့နိုင်ပါသည်။

၃။ ၄။ အင်တာနက်သုံး အတိုကောက်အသုံးပြုမှုများ

အင်တာနက်မှ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စာများရေးသားပေးပို့ပြောဆိုခြင်းကို နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ပြုလုပ်နေကြရာတွင် မြန်မာဘာသာစကားသက်သက်ဖြင့်သာမက အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာတွဲ၍လည်းကောင်းရေးသားကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် (facebook)ကို fb၊ သူငယ်ချင်းကို ‘သယ်ချင်း သို့မဟုတ် သယ်ရင်း’ဟုလည်းကောင်း၊ fri ဟုလည်းကောင်း၊ အစ်မ၊ ညီမကို sis၊ အစ်ကို၊ မောင် ကို bro၊ ကျေးဇူးတင်ပါသည် ကို thzi၊ ကျေးဇူးပြု၍ ကို plzi၊ မန္တလေးကို ‘မန်းလေး’ ဟုလည်းကောင်း၊ MDY ဟု လည်းကောင်း၊ အေးပါကွာ ကို apk ဟုလည်းကောင်း အတိုကောက် ရေးသားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့အတူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို အသံတူ အခြားသောအင်္ဂလိပ်စာလုံးများ၊ အသံတူ အင်္ဂလိပ်ကိန်းဂဏန်းများ အစားထိုး၍ အတိုကောက်ပြုလုပ်ကာ အသုံးပြုကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရ

^၁ 7 day Journal, vol. 13, 2011, 20.

ပါသည်။ ‘တွေ့ကြမယ်’ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ‘see you’ ဟု ပြော၍စာဖြင့် ဆက်သွယ်ရာတွင် အချိန်နှင့်နေရာကိုခွဲကွက်သောအားဖြင့် အသံနီးစပ်မှုရှိသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံး ဖြင့် အစားထိုးကာ ‘cu’၊ ‘မင်းအတွက်’ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ‘for you’ ဟု အသုံးပြုပြီးရေးသားရာတွင် ‘4 u’၊ ‘အလွန်နောက်ကျသည်’ကို ‘too late’ဟု ရေးရမည့်အစား ‘2 1 8’၊ ‘ငါ့ကိုမမေ့ပါနှင့်’ဟူသောစကားကို ‘forget me’ ဟု သုံးရမည့်အစား ‘4 GM’ ဟု အသံတူ အင်္ဂလိပ် စကားလုံးများ၊ ကန်းဂဏန်းများအစားထိုးကာအသုံးပြုရေးလေ့ရကြောင်းသိရပါသည်။ ယနေ့ခေတ် ဆက်သွယ်မှုကွန်ရက်များ တွင်ကျယ်လာသည်နှင့်အမျှ အသုံးတွင်ကျယ်လာသော အတိုကောက် စကားလုံးအသုံးပြုမှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ထိုအတိုကောက်အသုံးပြုပုံမျိုးသည် မြန်မာဘာသာ စကားကို ပျက်ယွင်းစေသည့် အန္တရာယ်ရှိသောကြောင့် ထိန်းသိမ်းသင့်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် ရှေးမြန်မာပညာရှိကြီးများ၏ မှတ်သားဖွယ်ရာအတိုကောက်စကားလုံးများဖြင့် ဖွဲ့ထားသောလင်္ကာများမှသည် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ကျွန်ုပ်တို့၏ခေတ်ထိတိုင် လူငယ် လူရွယ် လူကြီးအားလုံးသည် ခေတ်နှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေမည့် အတိုကောက် စကားလုံးများက အသုံးပြု၍ မှတ်သားလေ့ရှိကြကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

လူတို့သည် မိမိတို့ရေးသားပြောဆိုနေသော ဘာသာစကားကို အသုံးပြုကြရာတွင် မိမိဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ကို နားထောင်သူ (ကြားနာသူ)၊ ဖတ်ရှုသူတို့ လွယ်ကူထိမိစွာ နားလည်သဘောပေါက် စေရန် စကားလုံးများကို ပုံစံအမျိုးမျိုးပြုလုပ်ကာ အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ အသုံးပြုကြရာတွင် မိမိတို့ဘာသာစကားအလျောက် ခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုကြသော စကားလုံး ဝေါဟာရတို့ကို စကားလုံးပြည့်မဟုတ်ဘဲ အတိုကောက်စကားလုံးများအဖြစ် ဖန်တီးပြုလုပ် ပြောဆိုကြပါသည်။

ထို့ပြင် အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဘာသာစကားပြောင်းလဲမှုကိုဖြစ်ပေါ် စေပါသည်။ အတိုကောက်စကားလုံးကို အပြောဘာသာစကားတွင်ရော အရေးဘာသာစကားတွင် ပါ တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် အချို့အတိုကောက်စကားလုံးများကို ခုံညားထည်ဝါစွာ ပြောဆို ရေးသားရမည့်အခါတွင် အသုံးမပြုဘဲနှင့် ရုံးလုပ်ငန်းသုံးစာအမှတ်များ ရေးသားရာတွင်သာသုံး ကြောင်း အရပ်သုံးဆန်သော အသုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝအရ အချိန်ကာလပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်စေ၊ အချိန်ကိ လုပ်ငန်းရသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ မြန်မြန်နှင့်တိုတိုဖြစ်စေသော အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြု ကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင်လည်း မြန်မာဘာသာစကား စတင်ပေါ်ထွန်းသော ပုဂံခေတ် ကတည်းကပင် အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများရှိခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာအထောက်အထား များအရ သိရပါသည်။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများတွင် အဓိပ္ပာယ်ထိမိပေါ်လွင်စေသော လုံးချင်း စကားလုံးများကို အဓိကအသုံးပြုကြခြင်းသည် အတိုကောက်စကားလုံး သုံးရန်အစဖြစ်သည်ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများရေးထိုးကြရာတွင် ဗျည်းအက္ခရာများဆင့်ရေးထားခြင်း၊ ၂ ဂဏန်း အစားထိုးကာနေရာကျုံ့စေခြင်းတို့သည် စာလုံးအရေအတွက်အားဖြင့် လျော့နည်းမသွားသော်လည်း နေရာအနေအထားကို ကျဉ်းသွားနည်းသွားစေကြောင်း၊ သင်္ကေတများ အစားထိုးခြင်းသည် စာလုံးရေးရမည့် အချိန်နှင့် နေရာကို သက်သာလျော့နည်းစေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ကျောက်စာပေစာများတွင် အတိုကောက်များ အသုံးပြုရေးသားသော်လည်း ကိုလိုနီခေတ် မတိုင်မီအချိန်အထိ စာကြီးပေကြီးများတွင် အတိုကောက်ရေးသား အသုံးပြုမှုမှာ အလွန်နည်းပါးကြောင်း၊ နှုတ်ပြောစကားများနှင့် ဆေးကျမ်းများ၊ ဗေဒကျမ်းများ လောကတွင်သာ စကားလုံး အတိုကောက်များသုံးကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်နှောင်းပိုင်းမှစ၍အတိုကောက်စကားလုံးများကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလာကြကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် စာပေးစာယူစနစ်ကိုကျင့်သုံးရာ စာတိုက်မှစာကို ရိုးရိုးပေးပို့ခြင်းထက် ပိုမိုမြန်ဆန်စေရန် ကြေးနန်းစာများကို ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းပိုင်း ယောမင်းကြီးကစ၍ အသုံးပြုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကြေးနန်းစာများ တွင် ‘အ’ သရပြု အတိုကောက်စကားလုံးများ အသုံးများသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယခုခေတ် ဆက်သွယ်မှုကွန်ရက်များ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာချိန်၊ အီလက်ထရောနစ်စနစ်များ ကျယ်ပြန့်ထွန်းကား လာချိန်တွင် အတိုကောက်စကားလုံးများကို ပို၍ အသုံးများလာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တယ်လီဖုန်းဖြင့် စာများပေးပို့ရာတွင် စကားလုံးအရေအတွက် ကန့်သတ်ချက်ဖြင့် ငွေပေးချေရသောကြောင့် ပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာများကို စကားလုံးနည်းနည်း ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ဖြင့် ရေးသားအသုံးပြုလာကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုမှုသည် ယနေ့ခေတ်တွင် အထွန်းကားဆုံးဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

တစ်ဖန် ဗန်းစကားများ ပြောဆိုခြင်းသည်လည်း အတိုကောက်စကားလုံးများ တိုးပွားလာစေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်းသိရပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အသုံးပြုနေသော ဗန်းစကားများသည် တစ်ခါတစ်ရံ ထွင်သုံးသော အသုံးမားဖြစ်၍ အတိုချုံ့မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ချုံ့ရေးခြင်းပြောခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ထိရောက်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများကိုအသုံးပြုလိုလျှင် ဦးစွာ အရိုအတိုင်း (မူလအတိုင်း)ရေးပြီးမှ အတိုကောက်စကားလုံးကို သုံးသင့်ပါသည်။ အကယ်၍ အရိုအတိုင်းကို တစ်ကြိမ် တစ်ခါမှ အသုံးမပြုဘဲ အတိုကောက်ကိုသာ စရေးစပြောလျှင် စာဖတ်သူအဖို့ နားလည်ရန် ခက်ခဲပေမည်။ အတိုကောက်အသုံးများသည် လျှို့ဝှက်တတ်သောသဘော ရှိသည့်အတိုင်း အသုံးပြုရာတွင် အဓိပ္ပာယ်များ ထွေပြားစေကြောင်း သိရပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးအချို့သည် စကားလုံးပုံစံအရ လျော့နည်းမသွားစေသော်လည်း ပြောလိုသည့် အကြောင်းအရာကို ကျုံ့သွားတိုသွားစေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ‘ငုံးအိမ်ကျူလ’ ကဲ့သို့ အကြောင်းအရာကို တိုသွားစေသော အသုံးများလည်း ရှိကြောင်း သိရပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အသုံးပြုနေသော အတိုကောက်စကားလုံးများတွင် အချို့အတိုကောက်စကားလုံးများကို သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုအတွင်း၌သာ နားလည်နိုင်မှုရှိပြီး အခြားသော အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် အသုံးမပြုနိုင်ကြောင်း၊ နားမလည်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အတိုကောက်စကားလုံး အသုံးပြုမှုသည် စာရေးသူနှင့် စာဖတ်သူများ၊

ပြောသူနှင့် နာသူများ အကြားတွင် တစ်ခါတစ်ရံ အခက်အခဲဖြစ်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဖန် မြန်မာဘာသာစကားအသုံးပြုပြောဆိုနေသူတို့သည် ဘာသာစကားအသုံးပြုမှု၏ လိုအပ်ချက်အရ အတိုကောက်စကားလုံးများကို အသုံးပြုရာတွင် မိမိတို့ဘာသာစကားကို သာမက အခြားဘာသာစကားများမှ အတိုကောက်စကားလုံးများကို တိုက်ရိုက်မွေးစားယူခြင်း၊ အသံဖလှယ် မွေးစားယူကာ အတိုကောက်ပြုခြင်းများကို အသုံးပြု၍လည်း မိမိဘာသာစကားတွင် စကားလုံး သစ်များ ဖြစ်ပေါ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် အသုံးပြုလျက် ရှိကြပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုသည် ဘာသာစကားကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေသော်လည်း အခြေအနေနှင့် အကြောင်းအရာကိုကြည့်၍ သုံးသင့်သောနေရာ၊ မသုံးသင့်သောနေရာများရှိ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အချို့သော အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးပြုမှုများသည် ဘာသာစကား ပျက်ယွင်းမှုကိုဖြစ်စေပြီး အချို့မှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုထွေပြားစေပါသည်။ ဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရစကားလုံးများကို ကြည့်လျှင် အတိုကောက် အသုံးပြုရေးသားမှု နည်းကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ ဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကိုအသုံးပြုသည့်အခါ အတိုကောက်သုံးလျှင် မှားယွင်း နိုင်ပါသည်။ လူ့အသက်၊ ကျန်းမာရေးနှင့်ဆိုင်သောအသုံးများဖြစ်၍ ဆေးပညာဝေါဟာရစကားလုံး များကို အများအားဖြင့် အတိုကောက်သုံးမှု နည်းပါးကြောင်း သိရပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် အတိုကောက်စကားလုံးများအသုံးပြုခြင်းသည် နေရာအနေ အထား၊ အချိန်၊ လူတို့၏အားစိုက်ထုတ်မှုများမှာ သိသိသာသာ လျော့နည်းသွားစေသည့် အပြင် လူတို့၏မှတ်ဉာဏ်တွင် လွယ်ကူစွာမှတ်မိစေခြင်းဟူသော အကျိုးတရားများကို ရရှိစေပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် အသုံးပြုနေသော အတိုကောက်စကားလုံးများသည် ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလမ်းကြောင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်များ၌ ထိရောက်လျင်မြန်၍ ပြီးမြောက် အောင်မြင်နိုင်သောကြောင့် အရေးပါသောအသုံးပြုမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း အထင်အရှားပြဆိုနေ သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက်စကားလုံးများကို လေ့လာရသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း၍ ဗဟုသုတရရှိပါသည်။ မြန်မာ့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အစဉ်အလာအရ အသုံးပြုနေသော အတိုကောက် အသုံးများ၊ နေ့စဉ်သုံးအရေးနှင့်အပြောဘာသာစကားများတွင်တွေ့ရသော အတိုကောက်အသုံးများ အကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကား လေ့လာသူများအတွက် အကျိုးပြုလိမ့်မည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အတိုကောက်စကားလုံးအသုံးသည် သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အလိုက် အသုံးပြုနေကြကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့ပြင် အတိုကောက် စကားလုံးတိုင်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မသိစေကာမူ အသုံးတွင်ကျယ်သော၊ ပြည်သူလူထု တစ်ရပ်လုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော အတိုကောက်စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုမူ သိသင့်သည် ဟုယူဆမိပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားသည် ရှင်သန်နေသောဘာသာစကားဖြစ်၍ စကားလုံး များ အသုံးပြုမှုသည်လည်း အမြဲပြောင်းလဲရှင်သန်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြောင်းလဲလာမှုများနှင့် အညီ ခေတ်စနစ်နှင့် ညီညွတ်စေရန် ဤစာတမ်းကို လေ့လာတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကံ၊ မောင် (မောင်တော)။ (၂၀၁၃၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၈)။ 7 Day News ဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၂၊ အမှတ်

၄၁။ ၁၄။

ကျော်အောင်စံထား၊ ဒုတိယ။ (၁၉၇၀)။ မြန်မာနိုင်ငံစာပေပြန့်ပွားရေးအသင်း စာစဉ် (၈)။

ရန်ကုန်၊ စာပေလောကစာအုပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင် (ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၇)။ မိန်းမယောက်ျားတို့စကား။ ရန်ကုန်၊ သီဟရတနာစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင် (ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၉)။ ဘာသာအမြင်စာပေအမြင်။ ရန်ကုန်၊ ပုဂံစာအုပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင် (ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၁ က)။ လူငယ်အတွက် စကားအကြောင်း၊ စာအကြောင်း။

ရန်ကုန်၊ ကောင်းသန့်စာပေ။

ချိုချိုတင့်၊ ဒေါက်တာ(ပါမောက္ခ-)။ (၂၀၁၁)။ မြန်မာအတိုကောက်စာလုံး။

မြန်မာစာသုတေသနစာတမ်းများ။ ရန်ကုန်၊ ကာလာနုပုံနှိပ်တိုက်။

ဂျာနယ်များ၊ (အပတ်စဉ်)

ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၂)။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (ဒုတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊

ရှေးဟောင်း သုတေသန။

ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၃)။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (တတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊

ရှေးဟောင်းသုတေသန။

စောလူ။ (၁၉၉၆)။ ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

စိုးလွင်၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၂၊ စက်တင်ဘာ ၁၄)။ ကျမ်းမာရေးဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၃၊ အမှတ်၃၇။

အချပ်ပို ၂။

စိုးလွင်၊ ဦး။ (၂၀၀၉)။ အင်တာနက်သုံးသင်္ကေတများနှင့်ဗန်းစကားများ။ ရန်ကုန်၊ All star

စာပေ။

ညွန့်ဝေမိုး။ (၂၀၁၁)။ အတိုကောက်ဝေါဟာရအဘိဓာန် (တ-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ စာပေလောက

စာအုပ်တိုက်။

တင်ထွေး။ (၁၉၉၁)။ ဦးပုည၏စာပန်းကုံးများ(ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ကြေးမုံသတင်းစာတိုက်နှင့်

ဂါးဒီးယန်းသတင်းစာတိုက်။

တင်လှ၊ ဦး။ (၁၉၆၆)။ ဘာသာနှင့်စာပေ။ ရန်ကုန်၊ ပုဂံစာအုပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး (ဒဂုန်)။ (၁၉၇၁)။ စကားလုံးသံခိပ်ရေးနည်း။ ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း။ ရန်ကုန်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး (ဒဂုန်)။ (၁၉၉၇)။ သုခမှတ်စ(ဆဋ္ဌမအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ပါရမီစာပေ။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၂)။ ဘာသာဗေဒ (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဂျီအီးစီ

(ပညာရေး)။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၄)။ သဒ္ဒဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒအခြေခံ။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဒဂုန် (ဆရာ)။ (၁၉၈၈)။ မြန်မာ့ရိုးရာဆန်းကျမ်းဗေဒပညာ။ ရန်ကုန်၊ စမ်းသီတာစာပေ။

ပညာတန်ဆောင်၊ အတွဲ ၂၇၊ အမှတ် ၅။ (၁၉၇၈)။
 ပညာတန်ဆောင်၊ အတွဲ ၃၃၊ အမှတ် ၆။ (၁၉၈၄)။
 ဗမာ့ခေတ်သတင်းစာ၊ အတွဲ ၅၊ အမှတ် ၂၅။ (၁၉၄၈)။
 ဗမာ့ခေတ် (အထူး)၊ အတွဲ ၂၅၊ အမှတ် ၂၉၄။ (၁၉၅၉)။
 မုဒိတာ (ကျိုက်လတ်)။ (၂၀၁၄၊ ဇူလိုင်လ)။ သက်ကြီးစုထား သိမှတ်စရာများ သက်ငယ်သုံးစား
 အကျိုးပွား။ သူရဇ္ဇမဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၁၄၊ အမှတ် ၇။
 မိုလာ၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၂၊ ဩဂုတ်လ ၄)။ အလှအပရဲ့နောက်ကွယ်မှာ(၈)။
 ကျန်းမာရေးဂျာနယ်၊ အမှတ် ၄၀၀။ ၆။
 မိုးညို။ (၂၀၁၃၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၈)။ 7 Day News ဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၂၊ အမှတ် ၄၁။ ၁။
 မောင်မောင်ညွန့် (မန်းတက္ကသိုလ်)။ (၂၀၀၂)။ ပေစာပုရပိုက်စာ(ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊
 ပါရမီစာပေ။
 မုံရွေးဆရာတော်။ (၁၉၆၃)။ မုံရွေးမှတ်စု။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။
 မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၈၀)။ မြန်မာသဒ္ဒါ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
 မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ မြန်မာအဘိဓာန်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
 မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၈။ (၁၉၆၃)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်စာအုပ်တိုက်။
 မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၀။ (၁၉၆၆)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်စာအုပ်တိုက်။
 မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၁၃)။ မြန်မာစာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းနှင့်ခွဲထား။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊
 ဦးစီးဌာန။
 မြတ်လှ၊ ဦး။ (၁၉၉၂)။ သင်္ဂဓာဆရာတော်စကားပုံများ၊ ပုံပြင်များ (နဝမ-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊
 ရတနာဂုဏ်ရည်စာပုံနှိပ်တိုက်။
 မြတ် (ကလေး)။ (၂၀၁၂၊ စက်တင်ဘာ ၂၇)။ ဒိုမိန်းတွေကိုလျှော့ဈေးနဲ့ရောင်းပေးတဲ့နေရာ။
 voice ဂျာနယ်၊ အမှတ် ၄၃၊ ၂၅။
 လှသမိန်။ (၂၀၀၅)။ မြန်မာဗန်းစကားအဓိပ္ပာယ်နှင့်သုံးနှုန်းနည်း (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊
 ပတ္တမြား ငမောက် စာပေ။
 ဝင်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၀)။ ပုဂံခေတ်စာလုံးချို့ရေးထုံး။ ပညာပဒေသာစာစောင်၊ အတွဲ ၁၄၊
 အပိုင်း ၃။
 သာဓိ၊ မောင်။ (၁၉၇၂)။ ဗမာစာ ဗမာစကား။ ရန်ကုန်၊ ဇွဲပုံနှိပ်တိုက်။
 သာဓိ၊ မောင်။ (၂၀၀၁)။ မြန်မာစကားနဲ့စာပေ။ ရန်ကုန်၊ တိုင်းလင်းစာပေ။
 သာလွန်။ (၂၀၀၇)။ အင်္ဂလိပ်မြန်မာအဘိဓာန် (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ဆယ်သန်းပုံနှိပ်တိုက်။
 သူရ။ (၂၀၁၂၊ နိုဝင်ဘာလ ၉)။ ကျန်းမာရေးဂျာနယ်၊ အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၄၄။ ၄။
 သက်ပိုင် (ရွှေခြုံ)။ (၁၉၉၇)။ မြန်မာ့ရိုးရာဂဏန်းသင်္ချာ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

သက်ရည်အေး၊ မ။ (၂၀၀၉)။ *၂၀ရာစုနှောင်းပိုင်းမှ ၂၁ရာစုအစပိုင်းအတွင်း မြန်မာဘာသာ စကားတွင် စကားလုံးအသစ်တိုးပွားမှု*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

သဏ်းစိုးမောင်။ (၁၉၇၁၊ အောက်တိုဘာလ)။ ကုလသမဂ္ဂနှင့်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ။ *The Vioce ဂျာနယ်၊ အမှတ် ၁၃၆*။ ၂၁။

သန်းဆွေ၊ ဒေါ်။ (၁၉၈၀)။ *မြန်မာဘာသာစကားမြန်မာကျောက်စာ စာတမ်းဆောင်းပါးများ*။ ရန်ကုန်၊ ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန။

သိန်းကြီး၊ ဆရာ(မှော်ဘီ-)။ (၁၉၆၇)။ *အရူးလွယ်အိတ်*။ ရန်ကုန်၊ အောင်မြေစာပေ။

သိန်းလွင် (ဆရာ-)။ (၂၀၁၂)။ *သိမှတ်ဖွယ်ရာ စကားလုံးပဒေသာ* (ပဉ္စမအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ရွှေဟင်္သာစာပေ။

ဟေမာန်အောင်။ (၂၀၁၂၊ ဇွန်လ ၁၉)။ ကုလမှူးချုပ်၏အကြံပေးအမှန်အကန်မြင်သွား။ *7 Day News ဂျာနယ်၊ အမှတ်၊ ၈*။ ၁၉။

အိဖြူမွန်။ (၂၀၁၁၊ စက်တင်ဘာလ ၈)။ *7 Day News ဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၀၊ အမှတ်၊ ၂၅*။ ၁၂။

ဩ၊ ဦး (စိန္တကျော်သူ-)။ (၁၉၆၂)။ *ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံသံပေါက်နှင့်အတိုကောက်*။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်ကိုမင်း (ထီလာ)။ (၁၉၇၈၊ ဖေဖော်ဝါရီလ)။ *ပညာတန်ဆောင်၊ အတွဲ ၂၇၊ အမှတ် ၂*။ ၇။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀)။ နေ့စဉ်သုံးမြန်မာစကားတွင် စကားလုံးသစ်ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုများ။ *ဘာသာစကားသုတေသန*။ ရန်ကုန်၊ ရှုမဝစာအုပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ မောင။ (၂၀၀၀)။ *ပုဂံခေတ်မြန်မာစာအရေးအသားစနစ်*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

အောင်သူရ။ (၂၀၁၂၊ နိုဝင်ဘာလ ၈)။ *7 Day News ဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၁၊ အမှတ်၊ ၃၅*။ အချပ်ပို A။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Hla Pe. Dr. (1964). ABBREVIATION, CRYPTOGRAMS AND CHRONOGRAMS IN BURMESE. *JBRs*, XIVII, ii, Dec. 1964.

အင်တာနက်အကိုးအထောက်

[http://en.Wikipedia.Org/w/index.Php?title=clipping.\(morphology\).2007-11-6.](http://en.Wikipedia.Org/w/index.Php?title=clipping.(morphology).2007-11-6)

<http://en.wikipedia.org/wiki/abbreviation>. 2013-7-30.

\\internet data\\14-8-2011\\Abbreviation.htm